

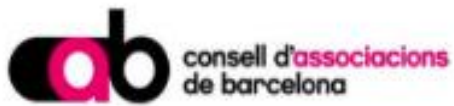
Terrassa 2018

www.elpanoramic.org

Un projecte promogut per:

Amb el suport de:

Autoria: Observatori del Tercer Sector. Montse Fernández (coord.) i Cintia Guerrero

Juny 2019

Continguts

1. Presentació	4
2. El Panoràmic	6
3. Resum executiu	10
4. Característiques de la participació	13
4.1. Una visió global terrassenca	14
4.2. Caracterització de les entitats	16
5. Les persones	24
5.1. Persones actives	25
5.2. Les persones associades	27
5.3. Les persones voluntàries	31
5.4. Els equips remunerats	35
5.5. Representació de joves	37
6. El govern de les entitats	38
6.1. L'Assemblea	39
6.2. Juntes, Patronats i Consells Rectors	40
6.3. L'equitat a les entitats	41
7. La dimensió econòmica	44
7.1. Volum econòmic	45
7.2. Fonts de finançament	48
8. Els espais	50
8.1. Les seus	51
8.2. Demanda d'espais	53
9. Reptes del món no lucratiu de Terrassa	55
Annexos	60
Annex I: Fitxa tècnica	61
Annex II: Entitats impulsores	62

1. Presentació

L'associacionisme és una de les forteses de Catalunya. Les associacions són escoles de democràcia i de ciutadania activa, punts d'informació i de sensibilització social, agents generadors de cohesió social i espais de lluita per a la transformació social i pel benestar de la ciutadania. Per això, les entitats i les associacions sou un motor que cal cuidar, enfortir i, sobretot, escoltar, perquè pugueu créixer i millorar.

Cal destacar l'esforç del sector per analitzar l'impacte que genera l'associacionisme a la nostra societat i la voluntat d'anàlisi, de reflexió i de millora continua de l'acció social que el propi estudi promou. En aquest sentit cal agrair la feina de les entitats impulsores: l'Observatori del Tercer Sector, La Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia, la Fundació Pere Tarrés, el Consell d'Associacions de Barcelona així com el suport de les institucions, la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona i l'Ajuntament de Terrassa per fer possible aquest estudi i la seva consolidació com una eina útil i necessària al servei de les associacions.

A Terrassa podem estar satisfets de tenir un teixit associatiu viu, dinàmic i divers. Aquesta tercera edició consecutiva de l'estudi ens ajuda a avaluar tendències per fer una anàlisi més exhaustiva de les necessitats de les entitats terrassenques i així poder enfocar les nostres accions de suport i acompanyament del teixit associatiu per construir plegats una ciutat més justa, més equitativa i més cohesionada. Les dades d'El Panoràmic 2018 a la nostra ciutat ens indiquen que les entitats registrades han crescut un 2,28 %. Aquesta dada ens fa ser optimistes pel que suposa l'empremta de les entitats en la transformació i millora de la nostra societat mitjançant els seus projectes col·lectius en pro de l'interès general i els valuosos valors que promouen.

Agraïm especialment les 113 entitats de la ciutat que han respost l'enquesta per la seva col·laboració i dedicació. Encoratgem la resta de les entitats de la ciutat a llegir i utilitzar aquest estudi en la millora de la seva tasca quotidiana.

Desitgem que l'anàlisi d'aquestes dades d'El Panoràmic 2018 sigui una eina útil per treballar plegats, administració i entitats, en la millora del coneixement, la visibilitat i el reconeixement de la feina que es realitza i els valors que es promouen des de l'associacionisme i per, en definitiva, continuar avançant cap a la transformació social de la nostra ciutat.

Ona Martínez Viñas

Regidora de Qualitat Democràtica de l'Ajuntament de Terrassa

2. El Panoràmic

El Panoràmic és una recerca impulsada pel Consell d'Associacions de Barcelona – CAB- i fruit de les reflexions recollides en el 2n Congrés de les Associacions de Barcelona. Aquesta iniciativa que neix del mateix món no lucratiu aporta informació sobre l'abast del teixit associatiu i posa de manifest la seva força, disposant de dades sobre la seva situació i evolució.

Des de la seva segona edició, el Panoràmic, es va estendre al conjunt del territori català i en la present, que és la quinzena edició, es consolida com una eina per a la millora i l'enfortiment del món associatiu en els territoris, gràcies a la seva visió transversal i les sèries de dades que es van generant, les quals permeten establir reptes i elements de millora alhora que comencen a dibuixar tendències.

La present publicació recull els resultats d'El Panoràmic 2018 de Terrassa, recerca que es realitza per 3r any consecutiu en el municipi. Les sèries de dades permeten dibuixar tendències i apuntar a reptes que difícilment podrien considerar-se amb un estudi concret, en un any concret.

A més d'anar ampliant la mostra d'estudi al llarg d'aquestes edicions -passant de 71 respostes vàlides en la primera edició a les 109 en la 2a edició i les 113 de la present edició- també s'ha anat configurant una mostra més representativa d'acord amb els àmbits o sectors d'activitat de les entitats d'acord amb els registres existents. De manera que els resultats són cada cop més versemblants.

Com es veurà al llarg del document, moltes dades d'evolució mostren una tendència a l'estabilitat en el temps, fet que es pot considerar com a element de caracterització de les entitats del municipi. En canvi, hi ha d'altres que aniran fluctuant amb el temps, fet que apunta segons el cas, a diferents factors explicatius. En conjunt, aquest informe recull, doncs, una mirada àmplia de la realitat del món no lucratiu terrassenc, aportant dades de dimensió, d'evolució i també l'anàlisi creuada, per comprendre millor com són les entitats i el seu dia a dia.

Coneixement

La generació de dades contribueix a identificar temes de millora i posar llum sobre les percepcions. El coneixement ajuda a fer-se més forts

---

Visibilitat

Les xifres de dimensió i la informació sobre les activitats que es realitzen donen visibilitat davant la societat a un sector del qual sovint no hi ha dades

---

Reconeixement

La informació objectiva contribueix al reconeixement social de la feina que es realitza i els valors que es promouen en el camí cap a la transformació social

---

Incidència política

A partir de preguntes sobre el posicionament del sector es contribueix a la millora de les accions d'incidència política

---

Dimensió

Les entitats formen part de la vida del país però cal contextualitzar-les per tal de saber quin lloc ocupen a la societat

El Panoràmic treballa des dels valors de sector tot innovant el procés de recerca. Els elements metodològics d'innovació són:

Col·laboració

Les entitats impulsores uneixen representativitat, experiència i capacitat d'execució. En el Panoràmic no hi ha una empresa consultora que fa un encàrrec.

Participació

Hi ha grups de treball per definir necessitats, el qüestionari s'elabora de forma participativa i es treballa en transparència.

Proximitat

El treball de camp s'estructura des d'entitats de l'entorn que es responsabilitzen d'aconseguir les respostes a la seva zona.

Open data

Les dades es comparteixen amb centres d'investigació, entitats de segon nivell, universitats, administracions, etc. perquè facin noves explotacions i reflexions.

Eficiència

Al segle XXI la tecnologia ha canviat la manera de fer investigació social i hem incorporat novetats com els qüestionaris electrònics i un aplicatiu personalitzat. Cada euro és aprofitat al màxim i a més millora l'optimització a cada edició anual.

Adequació

Les organitzacions de la societat civil són diverses en molts aspectes: activitat, forma d'organitzar-se, comunitat, destinataris, etc. El qüestionari compta amb més de 80 itineraris de resposta diferents.

Transversalitat

Des dels seus inicis el Panoràmic ha tingut un plantejament transversal amb la participació d'organitzacions de tots els àmbits, la qual cosa facilita la comparabilitat i el coneixement agregat.

3. Resum executiu

- S'estima que a Terrassa hi ha unes 1.212 entitats registrades i que hi ha 1 associació per cada 180 habitants aproximadament. Aquesta xifra és força superior a la mitjana del territori català, la qual se situa en 1 entitat per cada 314 habitants. El nombre d'entitats registrades a Terrassa ha crescut en un 2,28% en el darrer any.

Respecte a les entitats participants en l'enquesta:

- Terrassa es caracteritza per tenir un teixit associatiu format per entitats de petita dimensió, el 57% té un volum d'ingressos inferior als 15 mil euros anuals. A la vegada, es tracta d'un teixit articulat on 2 de cada 3 organitzacions forma part d'una xarxa, plataforma o federació.
- L'àmbit d'actuació principal de les entitats de Terrassa que han donat resposta a l'enquesta és el de l'acció social (25%); seguit per la formació i educació (18%) i la cultura (17%). A més, el 9% afirma estar inspirada per valors religiosos.
- Gairebé la meitat de les entitats (49% del total) afirma realitzar les seves activitats només en el municipi de Terrassa, ja sigui en el conjunt de la ciutat o en algun dels seus barris o districtes.
- Seguint la tònica d'edicions precedents, més de la meitat de les organitzacions, en concret el 55%, compta amb un grup d'entre 3 i 30 persones actives, aquelles que fan possible el dia a dia de l'entitat.
- La presència de les dones en els diferents espais de govern de les entitats ha anat prenent embranzida. En aquesta darrera edició s'observa com la presència de dones i homes és pràcticament idèntica: 52% de les persones participants en les assemblees són dones, el 50% dels membres de juntes i consells rectors també són dones. Per últim el 48% de les presidències són exercides per dones.
- La presència de persones associades inactives en Terrassa representa el 26% del total de persones associades, envers el 39% de persones associades inactives de Catalunya.

- Segons els resultats obtinguts, aproximadament 2 de cada 3 entitats compta amb projectes de voluntariat, en concret el 63%. Aquesta xifra es troba per sobre del que succeeix al conjunt de l'àmbit català, on la proporció d'entitats que compten amb projectes de voluntariat és del 51%.

4. Característiques de la participació

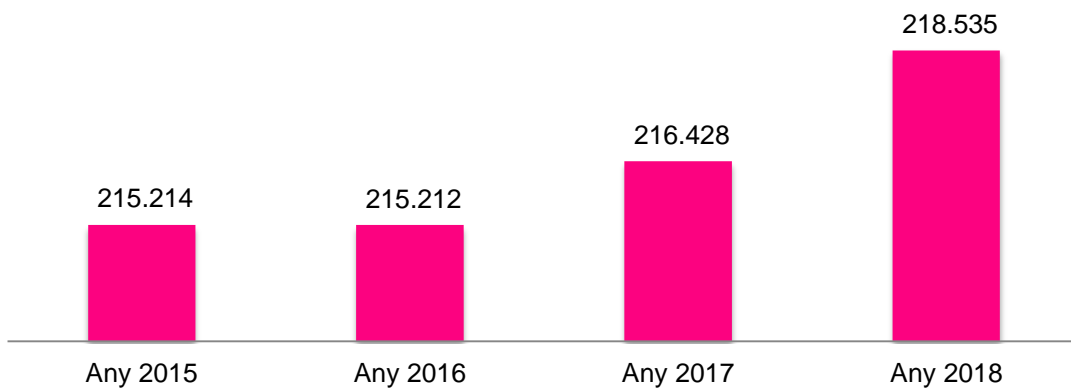

4.1. Una visió global terrassenca

Terrassa és la co-capital de la comarca del Vallès Occidental, junt amb Sabadell, i una de les ciutats de mitjana dimensió més importants de Catalunya. El municipi està format per 7 districtes que inclouen 37 barris i algunes àrees de població disseminades. El creixement de la ciutat ha estat influenciat principalment pel seu passat industrial i a hores d'ara té gairebé 220 mil habitants, 100 mil dels quals són nascuts a Terrassa, 35 mil són nascuts en altres indrets de Catalunya i vora dels 33 mil van néixer a l'estranger. El saldo migratori del municipi és positiu.

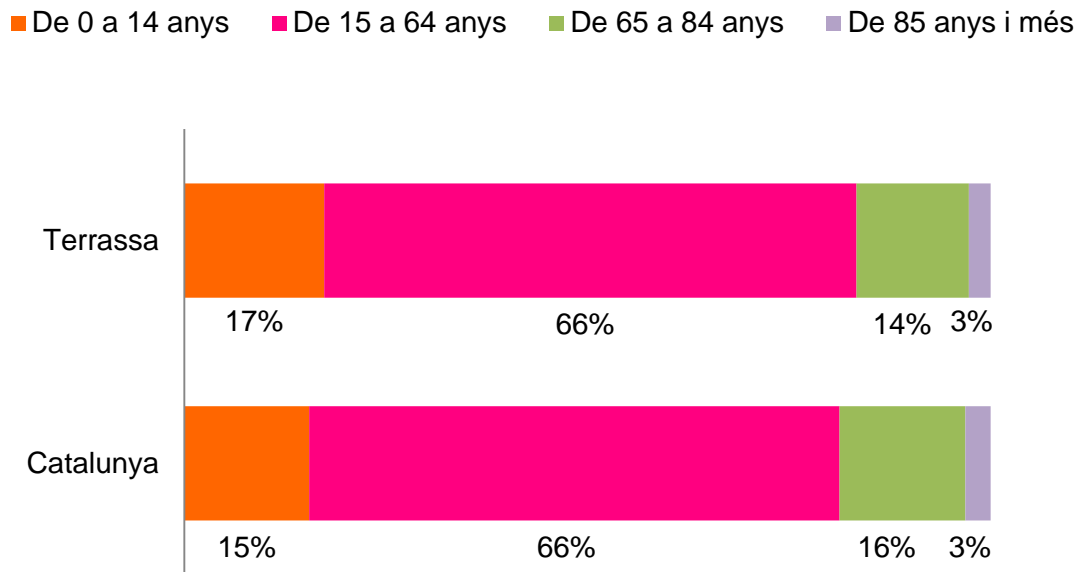
Segons el padró del municipi, en 2018 comptava exactament amb una població de 218.535 habitants, entorn 2.000 habitants més que l'any anterior. Aquest és el creixement més accentuat dels darrers quatre anys, ja que des del 2011 aproximadament, no hi havia hagut canvis marcats i la tendència el 2019 també és de creixement.

Gràfic 1 Evolució de la població de Terrassa. Font: IDESCAT (Padró)

Del total d'habitants, el 49% són homes i el 51% són dones, coincidint amb la mitjana de Catalunya. Per grups d'edat de la població Terrassa presenta unes xifres molt semblants també a les de conjunt però amb més representació d'edats joves, en concret d'infants de 0 a 14 anys, i menys representació del grup d'edat que va dels 65 als 84 anys.

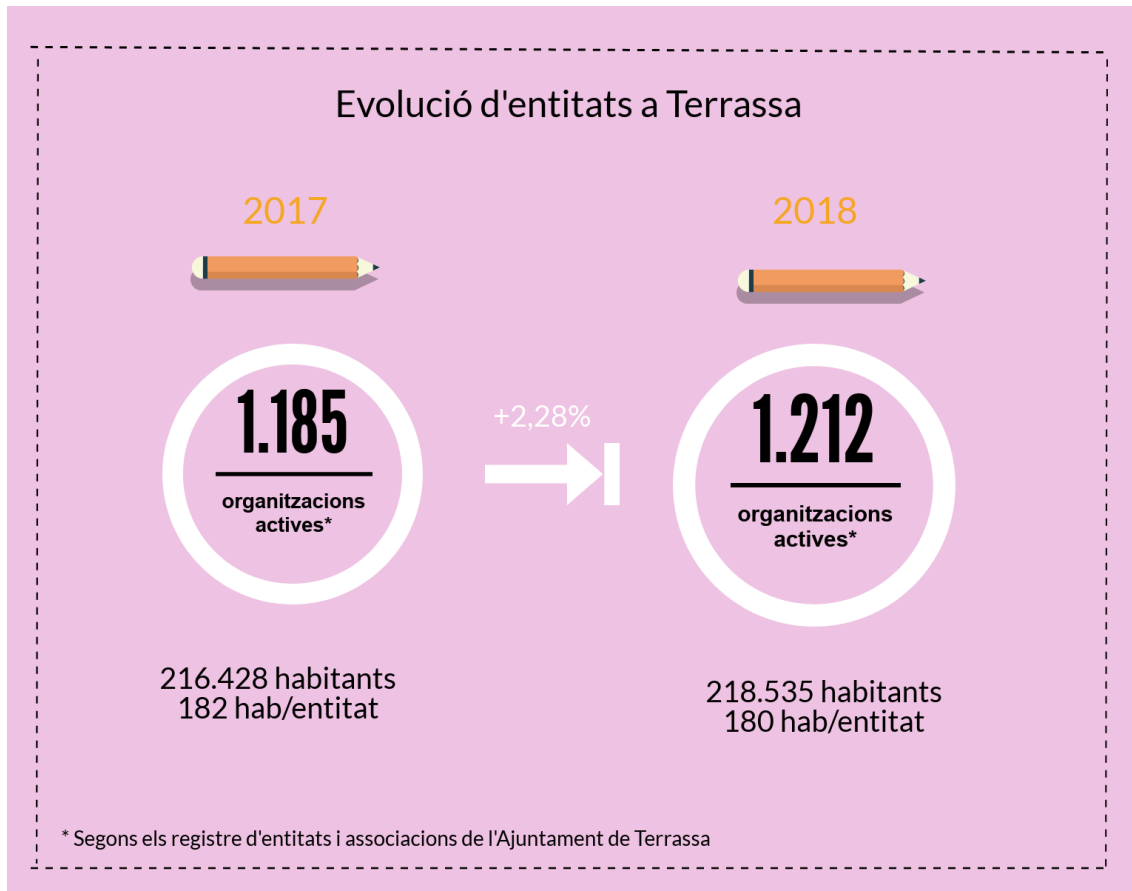
Gràfic 2 Grups d'edat de la població. Font: IDESCAT (Padró)

Pel que fa al món no lucratiu, s'estima que hi ha unes 1.212 entitats, segons el registre municipal d'entitats i associacions ciutadanes de Terrassa. Aquest nombre és 2,28 punts més elevada que l'any anterior, quan segons el mateix registre hi havia comptabilitzades 1.185 entitats. Per tal de dimensionar aquesta xifra, s'ha calculat la densitat d'organitzacions per habitants. Els resultats mostren que hi ha 1 associació per cada 180 habitants aproximadament. Aquesta xifra és força superior a la mitjana del territori català, la qual se situa en 1 entitat per cada 314 habitants i dibuixa una ciutat amb un gran teixit associatiu.

Com s'ha apuntat en edicions precedents d'El Panoràmic, la distribució de les entitats en el municipi no és homogènia. Ans al contrari, les dades apunten a una concentració en els districtes I i IV de la ciutat i una presència més reduïda en els districtes II i III.

Esquema 1 Evolució del nombre d'entitats, de la població i de la densitat associativa. Font: Registre d'entitats i associacions de Terrassa. Ajuntament de Terrassa

4.2. Caracterització de les entitats

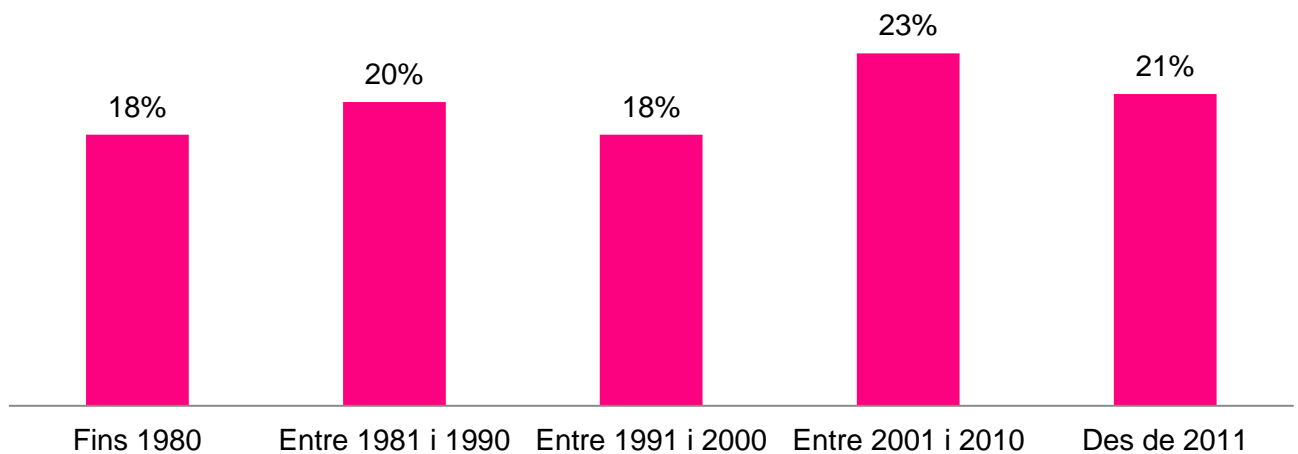
Existeixen alguns elements de caracterització de les organitzacions com són l'any de constitució, la forma jurídica, el sector d'activitat, l'àmbit territorial, etc. Es tracta de factors que ajuden a conceptualitzar la realitat no lucrativa d'un entorn que, a més, en aquest cas, permet relacionar la realitat de Terrassa amb el conjunt de Catalunya.

L'any de constitució aporta informació respecte a la construcció i consolidació del teixit associatiu en el municipi. Les xifres apunten a un sector jove, on gairebé la meitat de les organitzacions es van crear en el segle XXI, en concret el 49% del total. El 17% de les entitats van ser creades abans del 1980, el 19% a la dècada dels anys 80

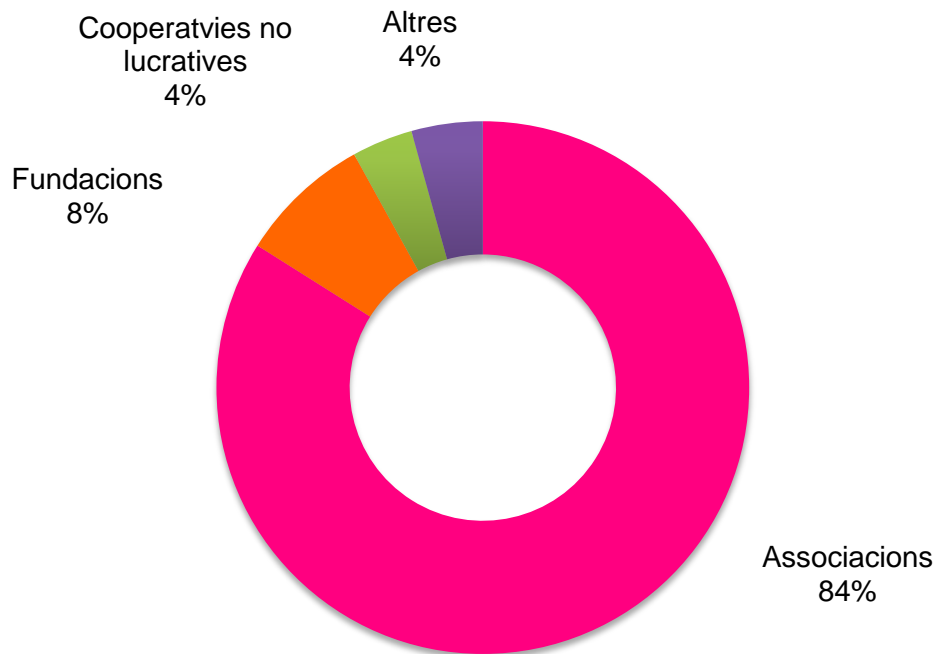
i el 15% en la dècada dels anys 90. Amb la informació segmentada per dècades, sembla que el pic més gran es dona en la primera dècada del 2000, quan van ser creades pràcticament 1 de cada 4 entitats, seguint la mateixa lògica que en el conjunt del territori català.

Gràfic 3 Any de constitució de les entitats de Terrassa

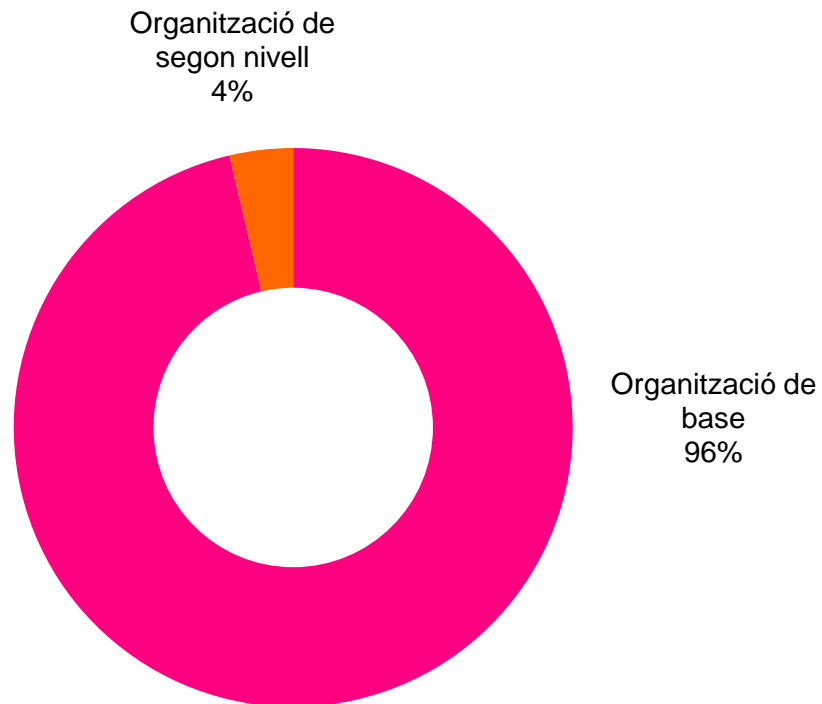
La forma jurídica més freqüent entre les entitats de Terrassa és l'associació, el 84% tenen aquesta forma jurídica. El 8% són fundacions, el 4% cooperatives sense afany de lucre i el 4% altres formes jurídiques. Aquesta darrera opció, recull principalment organitzacions que encara no s'han constituït formalment i parròquies. Les dades obtingudes, doncs, mostren novament una prevalença de les associacions amb un pes que se situa entorn de la mitjana del conjunt de Catalunya, on les associacions representen un 85%. Respecte a edicions precedents, els resultats per Terrassa mostren com les fundacions han anat augmentant progressivament, amb un pes del 5% en la primera edició, del 7% en la segona i del 8% en la present.

Gràfic 4 Forma jurídica de les organitzacions de Terrassa

Pel que fa al nivell de les organitzacions, aquestes es poden classificar segons si estan formades per persones o per altres entitats. Es consideren entitats de base aquelles que agrupen persones i organitzacions de segon nivell o superior a aquelles que agrupen organitzacions. Els resultats d'El Panoràmic mostren que el 96% de les organitzacions de la ciutat són de base, mentre que el 4% són de segon nivell o superior, com ara les federacions i confederacions. Aquests resultats són idèntics als recollits en l'anterior edició d'El Panoràmic.

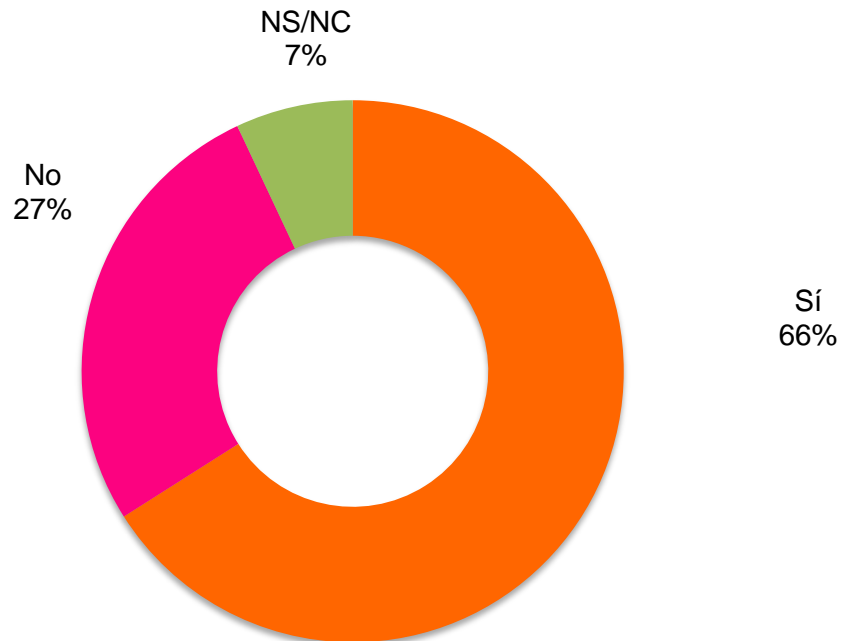
Gràfic 5 Percentatge del nivell d'organització de les entitats a Terrassa

El treball en xarxa i l'articulació del sector passa necessàriament per l'existència d'aquest tipus d'entitats, de segon nivell o superior. I si es mira l'altra cara de la moneda, és a dir, quantes entitats estan federades? Els resultats apunten al fet que 2 de cada 3 entitats forma part d'alguna xarxa, plataforma, federació, etc. Aquestes entitats, a les quals estan adherides les organitzacions, no tenen per què ser entitats de Terrassa. En molts casos es tracta de federacions d'àmbit català, comarcal o fins i tot internacional.

Tanmateix, el 27% de les entitats afirmen no estar federades a cap organització i un 7% ho desconeix. Aquestes dades aporten pistes sobre l'atomització d'algunes organitzacions del territori, les quals no es relacionen amb d'altres amb les que potser comparteixen objectius, necessitats, etc.

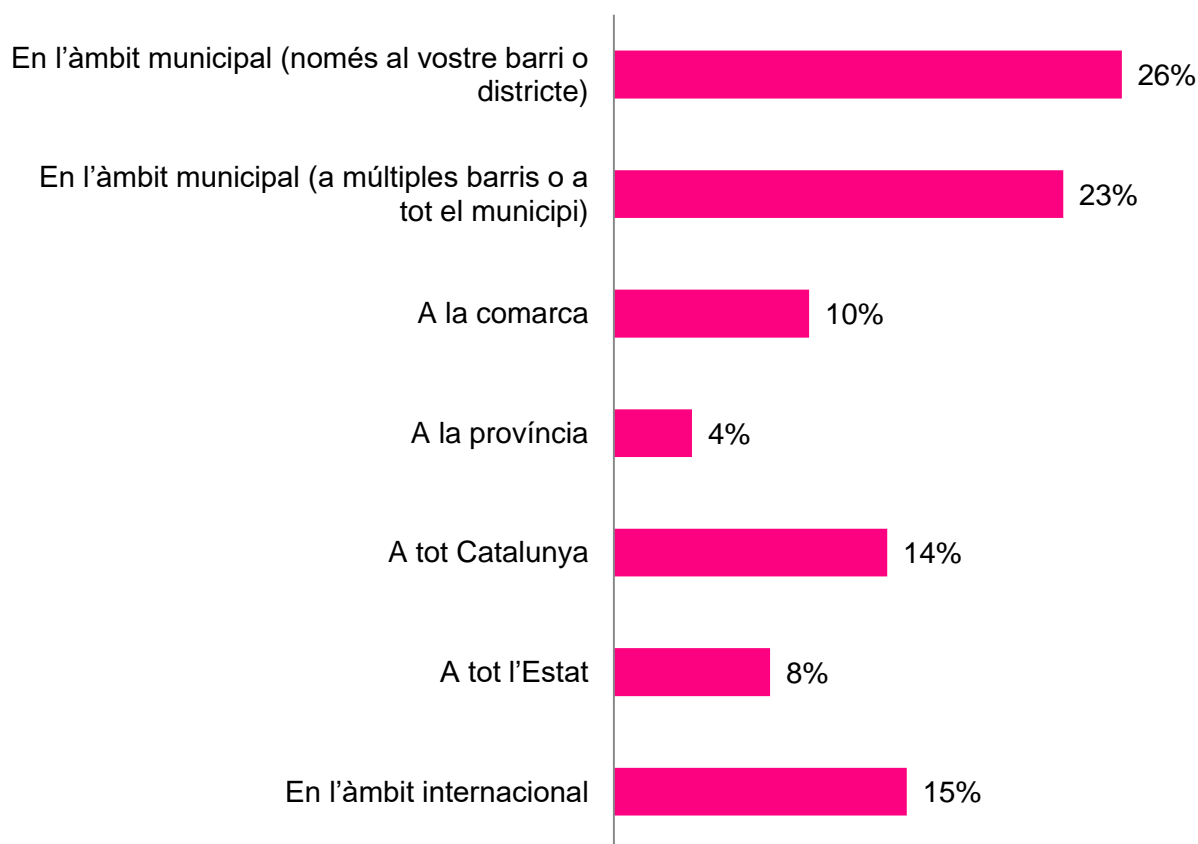
Gràfic 6 La vostra organització forma part d'alguna xarxa, plataforma, federació... entitat de 2n o 3r nivell?

Aprofundint la caracterització de les entitats de Terrassa, s'analitzen ara l'àmbit territorial i el sector d'activitat de les entitats. Dins de les organitzacions participants, n'hi ha que desenvolupen l'activitat només en el municipi on hi ha la seu, mentre que d'altres tenen una dimensió territorial més gran (comarcal, provincial, etc.).

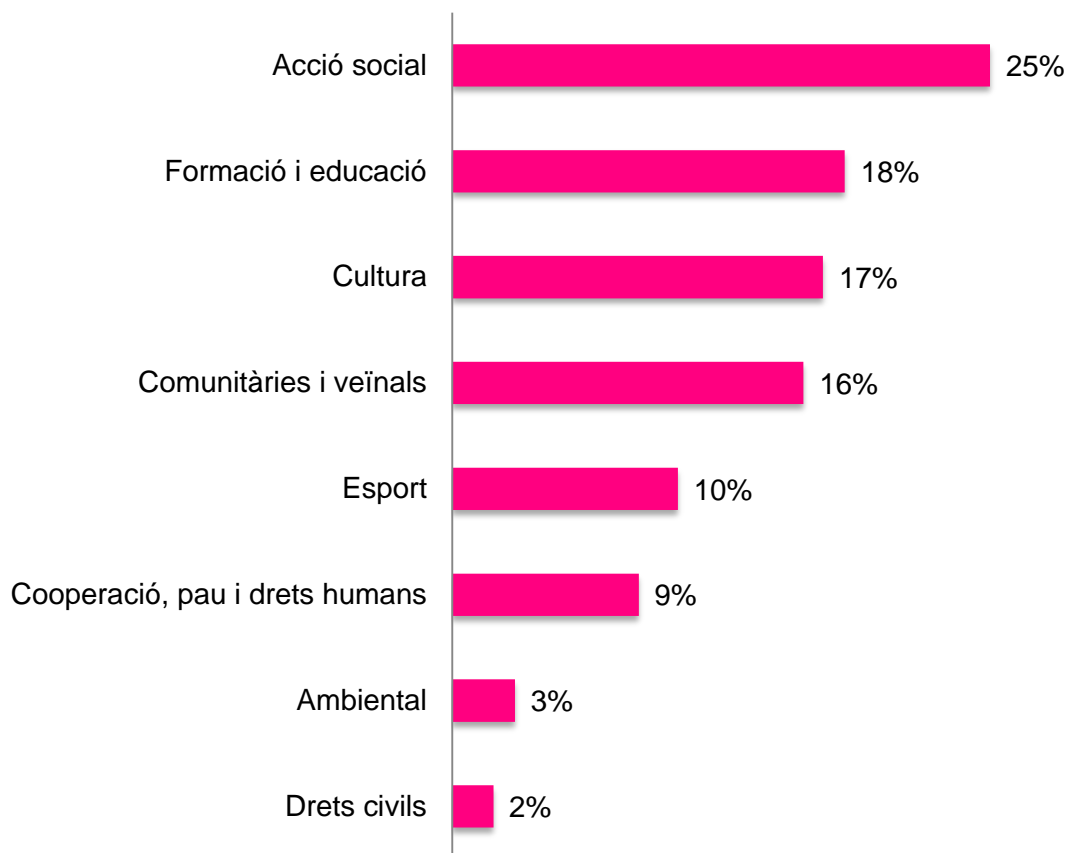
Els resultats del Panoràmic indiquen que gairebé la meitat de les entitats, en concret el 49%, realitzen les seves activitats en el mateix municipi on es troben. I el 10% realitzen actuacions en l'àmbit comarcal. Es tracta doncs d'una dimensió territorial propera. Tanmateix, el 4% afirmen realitzar activitat al conjunt de la província, el 14% a tot Catalunya, el 8% a tot l'Estat, i el 15% en l'àmbit internacional. L'orientació territorial es manté força estable en el temps, amb algun canvi menor.

Gràfic 7 Àmbit territorial d'actuació de les entitats

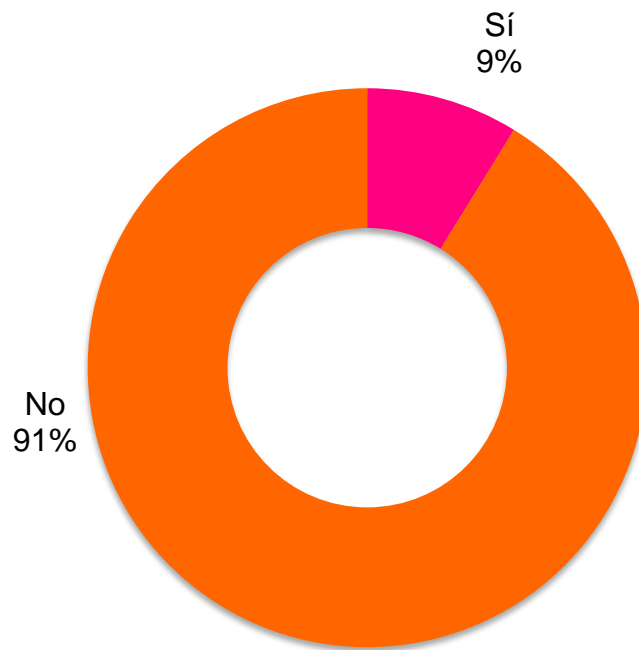
En relació amb l'àmbit d'actuació principal, és a dir, allò que defineix l'entitat i és necessari per aconseguir amb la seva missió, s'ha analitzat com es distribueixen les organitzacions terrassenques. La temàtica principal sobre la qual es troben més projectes i activitats és l'acció social (25%). Les entitats adreçades a la formació i l'educació sumen el 18%, i les de cultura el 17%. Una mica per sota es troben els àmbits comunitaris i veïnals (16%), esports (10%) i les organitzacions de cooperació, pau i drets humans (9%). Amb una presència més baixa, hi ha entitats de l'àmbit mediambiental (3%) i dels drets civils (2%).

Gràfic 8 Àmbit d'actuació prioritari de les entitats de base

Un darrer element de caracterització de les entitats té a veure amb els principis que inspiren les organitzacions i la seva naturalesa. Els orígens de moltes entitats estan vinculats amb les confessions religioses, especialment amb l'església catòlica però, com han evolucionat les organitzacions pel que fa a la naturalesa d'aquests principis? Les dades aportades per El Panoràmic de Terrassa posen de manifest que el 9% de les organitzacions s'ubiquen avui dia sota principis religiosos, mentre que el 91% se situen en la laïcitat, tot i que en alguns casos les mateixes entitats aporten matisos, com ara que en els seus orígens l'entitat havia estat inspirada en valors religiosos o hi figuraven representants religiosos entre els seus fundadors.

Gràfic 9 Proporción d'entitats inspirades en valor religiosos

---

“El fundador de l’ONG va ser un capellà catòlic”

Extret de les preguntes obertes

“La nostra cultura és cristiana, però als estatuts això no consta”

Extret de les preguntes obertes

---

5. Les persones

5.1. Persones actives

Les entitats compten amb persones associades, voluntàries, col·laboradores, destinatàries de les activitats, etc. En conjunt, tots aquests grups es poden definir com a ciutadania activa que s'implica, a través de les organitzacions de la societat civil, per aconseguir uns objectius comuns i amb caràcter pro social. La participació és un indicatiu de la salut democràtica d'un territori i d'aquí la seva importància.

Les organitzacions no lucratives, tot i comptar amb un ampli ventall de formes de participació i col·laboració, s'organitzen en el dia a dia amb el que es pot anomenar grup de persones actives. Les persones actives són totes aquelles que participen i dinamitzen les organitzacions de manera continuada, independentment de si són membres de la junta, activistes, persones voluntàries, etc.

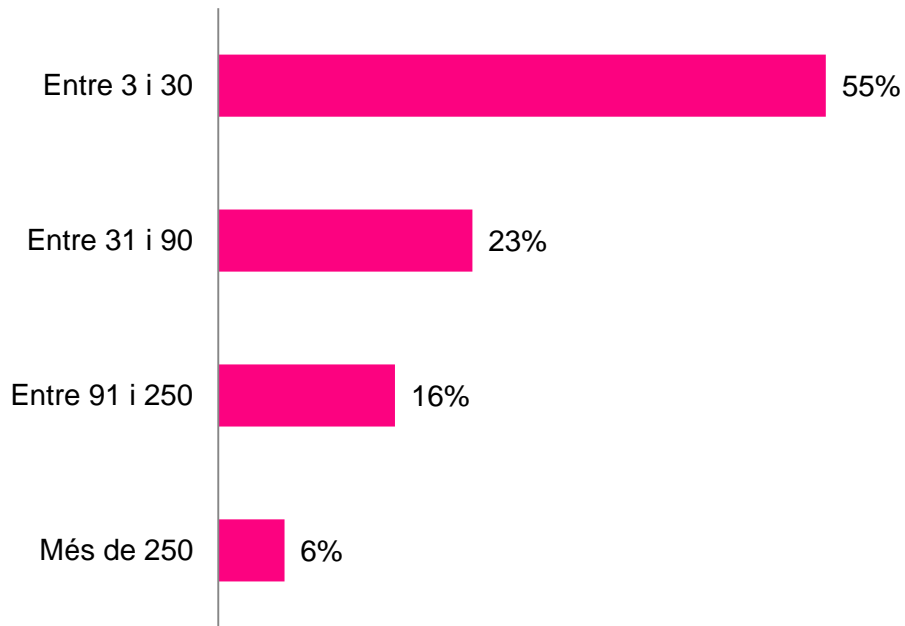
S'han establert diferents trams per analitzar el nombre de persones actives en les entitats de Terrassa. El primer, aplega fins a 30 persones, el segon de les 31 a les 90 persones, el tercer de les 91 a les 250 i, per últim, hi ha un darrer segment que recull aquelles organitzacions amb més de 250 persones actives.

Segons els resultats obtinguts a l'enquesta d'El Panoràmic, 7 de cada 10 entitats compten amb entre 3 i 30 persones actives, en concret un 55%. Les entitats que treballen al seu dia a dia amb 31 i 90 persones actives i les que compten amb entre 91 i 250 representen el 23% i el 16% respectivament.

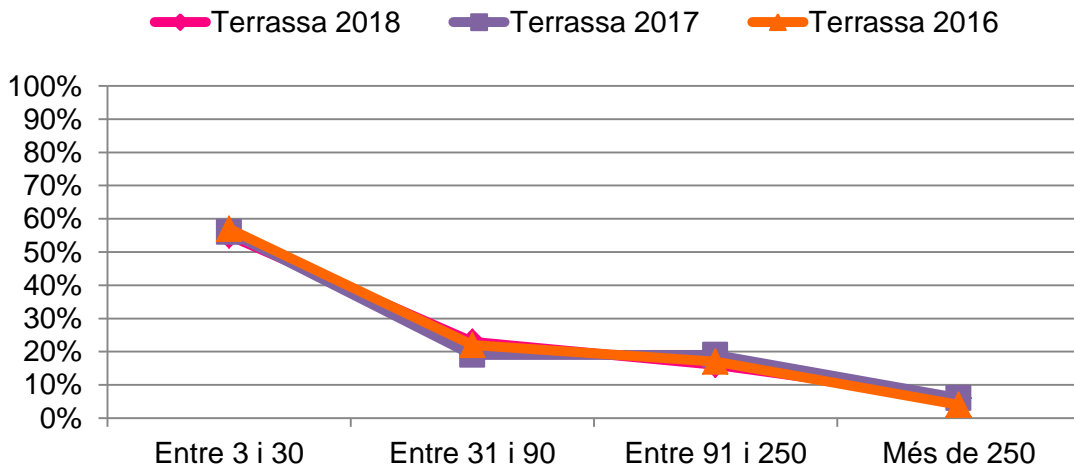
Les que superen les 250 persones actives suma el 6% de les entitats. Com es pot observar, la distribució per trams està concentrada en el primer tram, fet que apunta a entitats de petita dimensió, on són un grup reduït de persones qui fan possible el seu dia a dia.

Aquesta primera aproximació a les persones que són el motor de les organitzacions dibuixa un teixit associatiu format per entitats de petita dimensió i on es dona una concentració de tasques i responsabilitats en un grup reduït de persones, que de forma més freqüent no supera la trentena. A més, les dades d'evolució mostren que les dades són constants en el temps.

Gràfic 10: Entitats segons nombre de persones actives

Gràfic 11 Evolució de les persones actives (Panoràmic Terrassa 2016, 2017 i 2018)

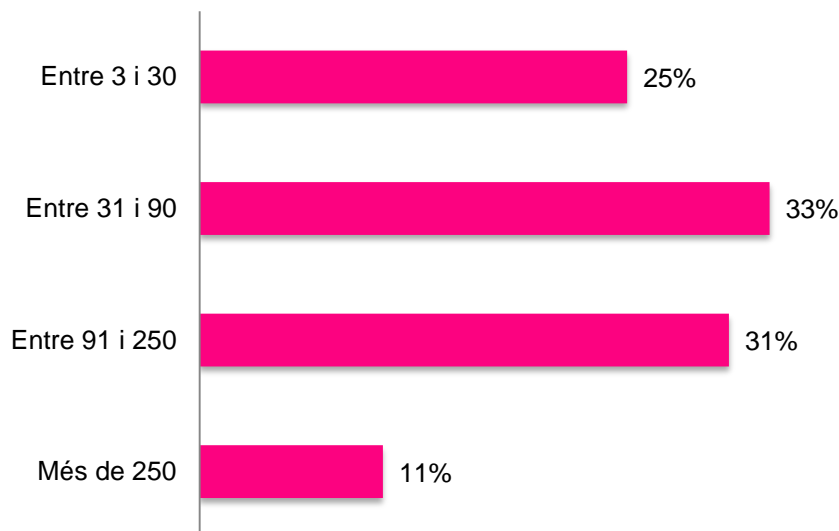

5.2. Les persones associades

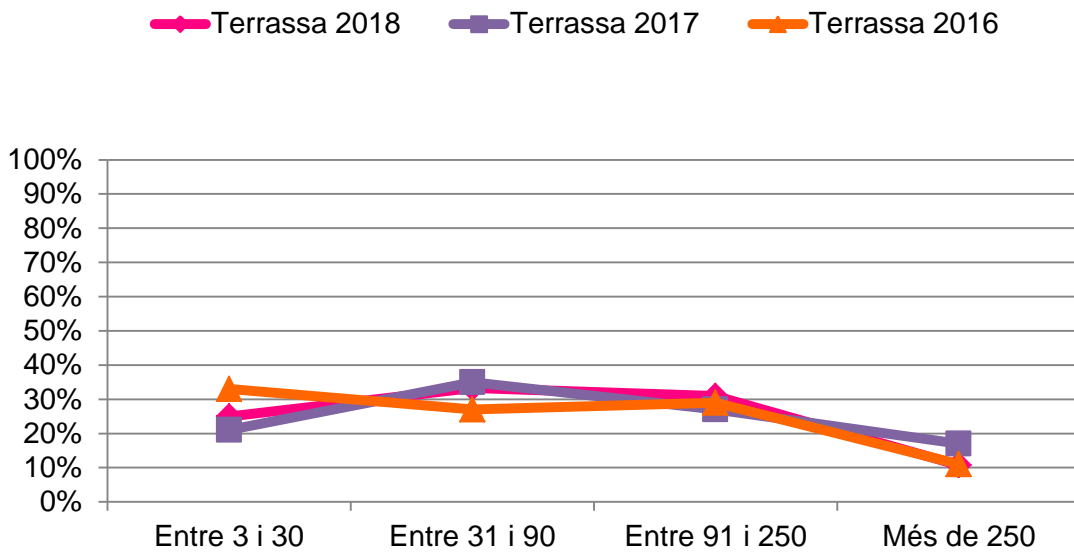
Com es va reiterar en cada edició d'El Panoràmic, les persones associades són l'element indispensable de la vida associativa, les quals donen sentit a la forma jurídica d'associació i permeten treballar des de l'horitzontalitat en la presa de decisions a fi d'apoderar les persones en el camí de la transformació social. Donat que el 84% de les entitats compten amb la forma jurídica d'associació, una dada important per analitzar és la grandària de les associacions tenint en compte les persones associades que en formen part.

Amb el mateix criteri que en el cas de les persones actives, s'han establert diferents trams per analitzar el nombre de persones sòcies de les entitats. Un primer tram, aplega les entitats formades d'entre 3 i 30 persones associades, les quals representen el 25% del total d'entitats. Les organitzacions d'entre 31 i 90 suposen el 33%, el 31% estan formades d'entre 91 i 250 persones associades i finalment, l'11% de les entitats estan formades per més de 250 persones associades. Les dades d'evolució novament mostren una tendència coincident en els darrers temps, sobretot pel que fa a les dues darreres edicions, on l'associació tipus compta amb entre 31 i 90 persones associades.

Gràfic 12 Associacions segons el nombre de persones associades

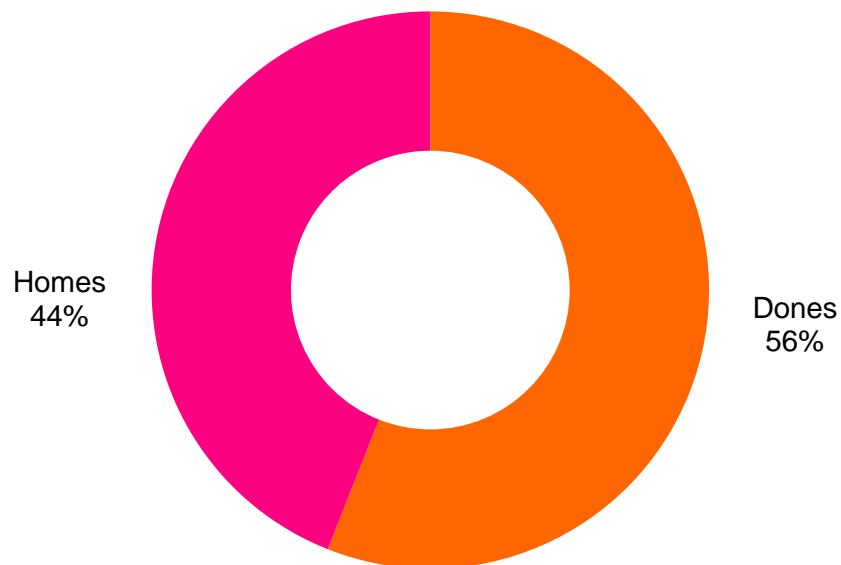

Gràfic 13 Evolució de les persones sòcies (Panoràmic Terrassa 2016, 2017 i 2018)

La participació de dones i homes com a persones associades és semblant tot i que la balança s'inclina positivament cap a les dones, representant el 56% del teixit associatiu davant el 44% dels homes. La presència de les dones ha augmentat en 2 punts respecte als resultats de l'any anterior, xifra poc significativa.

Gràfic 14 Percentatge de dones associades i homes associats

Les persones sòcies poden tenir diferents graus d'implicació dins de l'entitat i en El Panoràmic s'ha volgut aprofundir en aquesta qüestió a partir de quatre possibles nivells, els quals s'han creat expressament per aquesta recerca. Es tracta de:

Persones dirigents. Són les que assumeixen tasques i responsabilitats de lideratge, coordinació i organització envers el projecte general. Participen activament dels diferents espais de decisió i en l'organització dels diferents projectes d'entitat.

Persones activistes i responsables. Són les persones actives que, tot i no assumir responsabilitats de lideratge, coordinació i organització general de l'entitat, participen activament de les diverses activitats, solen assistir a les reunions i s'involucren en l'organització d'activitats o projectes concrets, a més de pagar la quota (si és el cas).

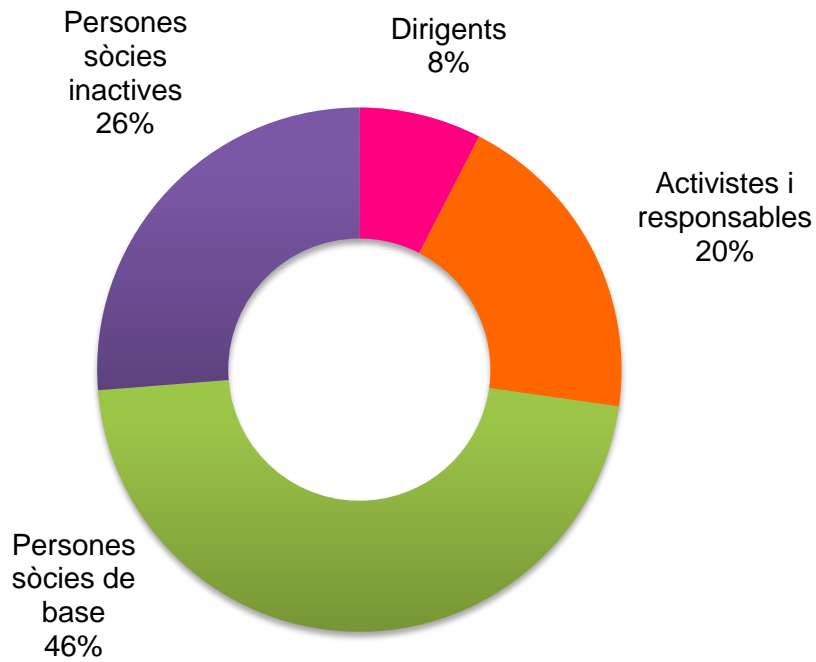
Persones associades de base. Són les que no assumeixen responsabilitats i no participen en l'organització de les activitats, però assisteixen puntualment a algun dels espais de decisió, assisteixen amb certa assiduïtat a les activitats i puntualment poden col·laborar donant un cop de mà, a més de pagar la quota (si és el cas).^{[1][2]}

Persones associades inactives. Són les persones que, tot i ser sòcies, no solen participar en cap dels espais.

Els resultats d'El Panoràmic de Terrassa apunten al fet que les persones associades es concentren principalment com a persones sòcies de base (46%). Per sota se situen les persones inactives, amb el 26% de representació, les activistes responsables, 20% del total, i el 7% que corresponen a les persones dirigents. Aquestes dades, recollides també en la passada edició (però no en la primera) mostra algun canvi, ja que la distribució l'any passat mostrava més homogeneïtat entre els grups mentre que enguany la balança es decanta cap a les persones sòcies de base, resultat que sembla més versemblant i que pot tenir la seva explicació en la millora continua de la qualitat de la resposta.

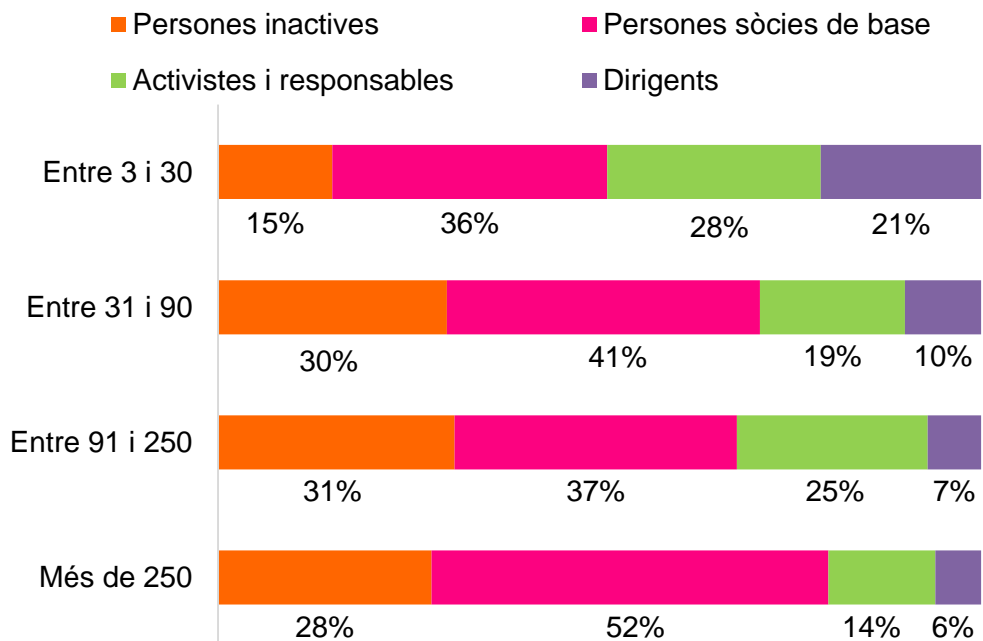
En comparar les dades amb el conjunt de Catalunya, s'observa una menor presència de persones associades inactives en Terrassa, del 26% envers el 39% de Catalunya. D'altra banda també destaca el 46% de persones associades de base, envers el 24% de les persones associades de base en el conjunt de Catalunya.

Gràfic 10 Percentatge d'implicació en les entitats

Sembla clara la relació indirecta que hi ha entre el nombre de persones associades i el seu grau d'implicació, de manera que a més persones en una entitat menor és el nivell d'implicació.

Gràfic 15 Nombre de persones associades i grau d'implicació, en trams

5.3. Les persones voluntàries

Tal com recull l'actual normativa que regula la figura del voluntariat, aquest és un concepte ampli i que pot tenir diferents accepcions en funció de la idiosincràsia de cada entitat. Hi ha organitzacions que parlen de persones voluntàries incloent els membres de la junta i d'altres només consideren aquelles persones voluntàries que han signat una carta de compromís. Sigui com sigui, aquelles que s'han de considerar en el marc normatiu de manera obligada són les persones voluntàries no sòcies (en el cas de les persones voluntàries sòcies cada entitat ha de decidir internament quin tractament vol fer).

El Panoràmic vol recollir la realitat del voluntariat de forma ordenada i, per això, diferencia les organitzacions que compten amb programes de voluntariat on participen persones no associades. Aquesta especificitat evita sobredimensionar els resultats de persones voluntàries.

La llei del Voluntariat i Foment de l'Associacionisme de 2015, concep el voluntariat des d'una visió àmplia de participació, definint-lo com el conjunt d'accions i activitats d'interès general motivades per l'altruisme i la voluntat de transformació social que aconsegueixen persones físiques, denominades voluntaris, que participen en projectes en el marc d'una activitat associativa o bé en programes específics de voluntariat d'una entitat sense ànim de lucre (Llei 25/2015 del Voluntariat i de Foment de l'Associacionisme aprovada pel Parlament de Catalunya el 30 de juliol del 2015).

Segons els resultats obtinguts, aproximadament 2 de cada 3 entitats compta amb projectes de voluntariat, en concret el 63%. Aquesta xifra es troba per sobre del que succeeix al conjunt de l'àmbit català, on la proporció d'entitats que compten amb projectes de voluntariat és del 51%. Les xifres d'evolució mostren fluctuacions però sempre entorn el 60% de les entitats.

---

*“Tots els components de la nostra
ONG som voluntaris”*

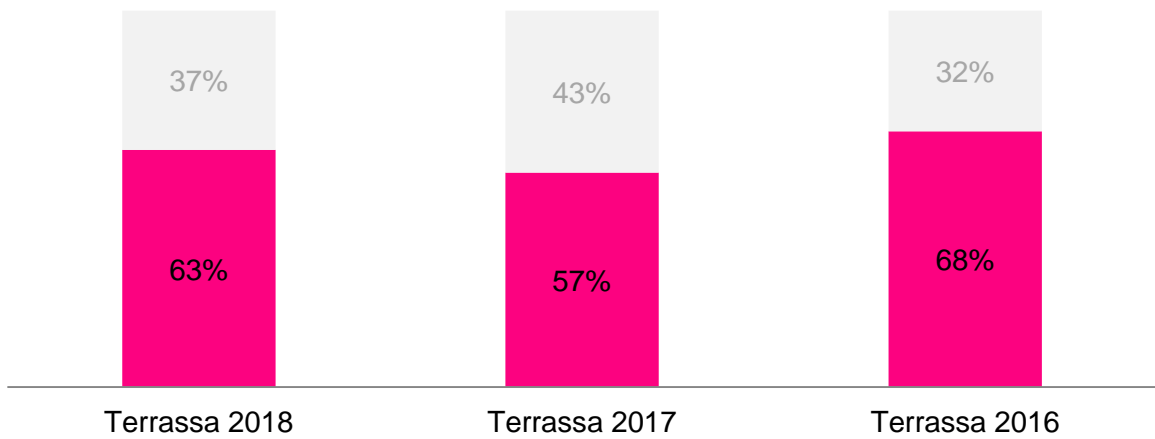
Extret de les preguntes obertes

Gràfic 16 Entitats que compten amb programes de voluntariat

Gràfic 17 Evolució de les entitats que compten amb programes de voluntariat

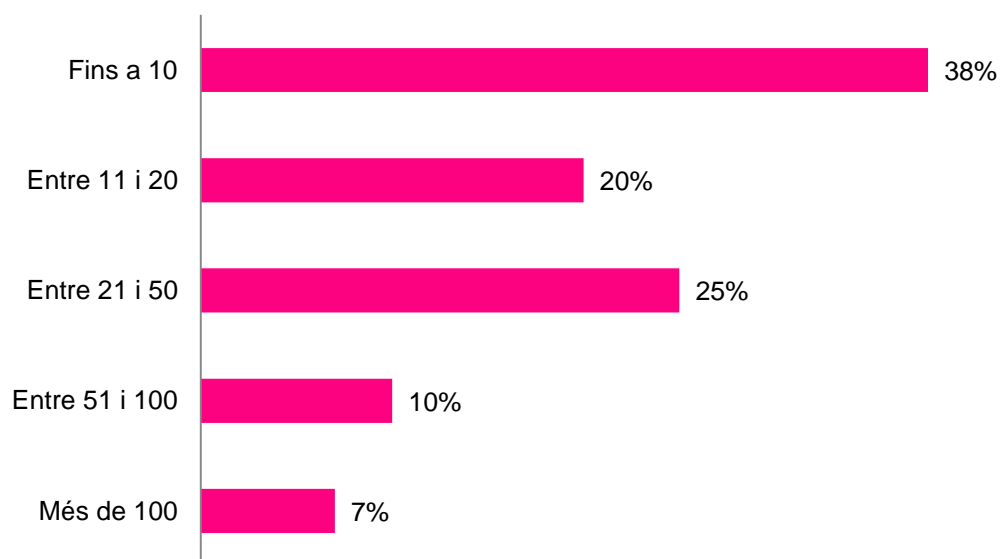
Entre les entitats que compten amb persones voluntàries, el 38% té entre 1 i 10 persones voluntàries. Les organitzacions terrassenques amb equips de persones voluntàries d'entre 11 i 20 persones representen el 20% i les que sumen entre 21 i 50 persones el 25%. Les que superen les 50 persones voluntàries representen el 17% del total. En el cas de Catalunya, les proporcions són semblants.

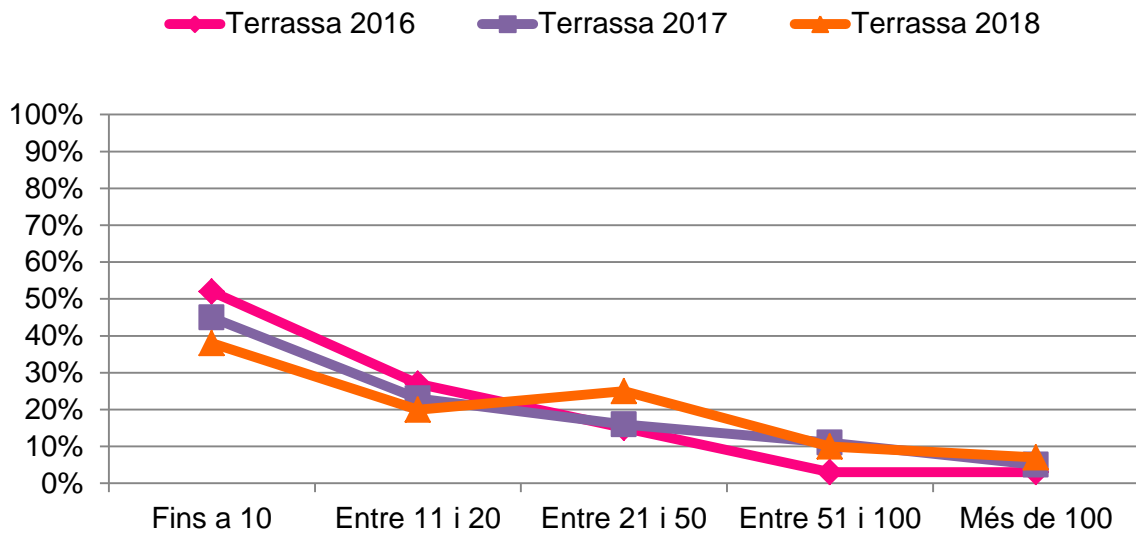
De mitjana, les entitats que tenen fins a 10 persones voluntàries és també del 38% i un punt més en les que tenen entre 21 i 50 (21%).

Les dades d'evolució apunten a un creixement dels equips voluntaris d'entre 21 i 50 persones, mentre que els equips de fins a 10 persones voluntàries minven en el mateix període de temps. Els equips formats per 50 persones voluntàries o més es mantenen estables en les dues darreres edicions d'El Panoràmic.

Gràfic 18 Entitats segons el nombre de persones voluntàries (per trams)

Gràfic 19 Evolució d'entitats segons el nombre de persones voluntàries (per trams)

Respecte a l'equitat de gènere, hi ha paritat entre homes i dones, tot i que la proporció de dones és lleugerament superior, del 54% envers el 46% d'homes voluntaris.

Gràfic 20 Percentatge de persones voluntàries en funció del gènere

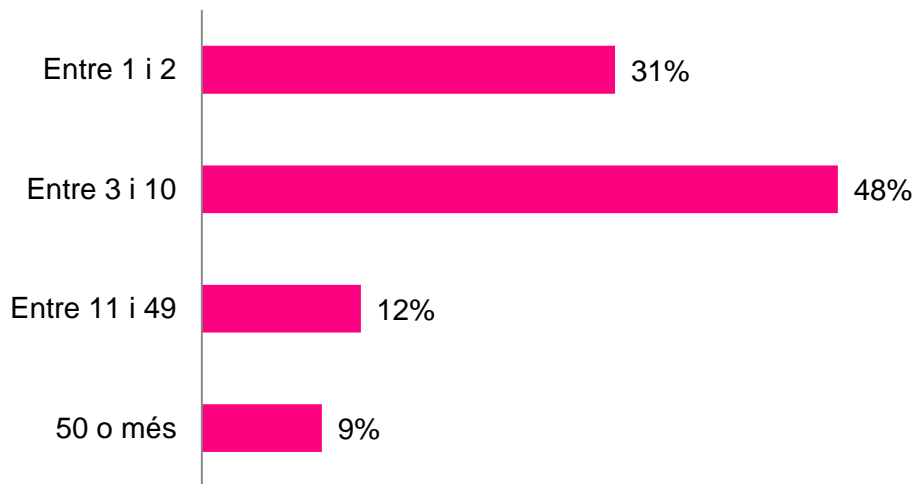

5.4. Els equips remunerats

El 40% de les entitats de Terrassa compten en els seus equips amb persones que reben una remuneració econòmica a canvi dels seus serveis, 7 punts per sota de la passada edició. Això no vol dir que es produeixi necessàriament una contractació estable, ja que en molts casos es tracta de col·laboracions puntuals i contractacions a mitja jornada. Per tant, no es poden identificar *per se* amb l'existència d'estructures en les organitzacions i d'aquí possiblement les diferències entre una edició i l'altra.

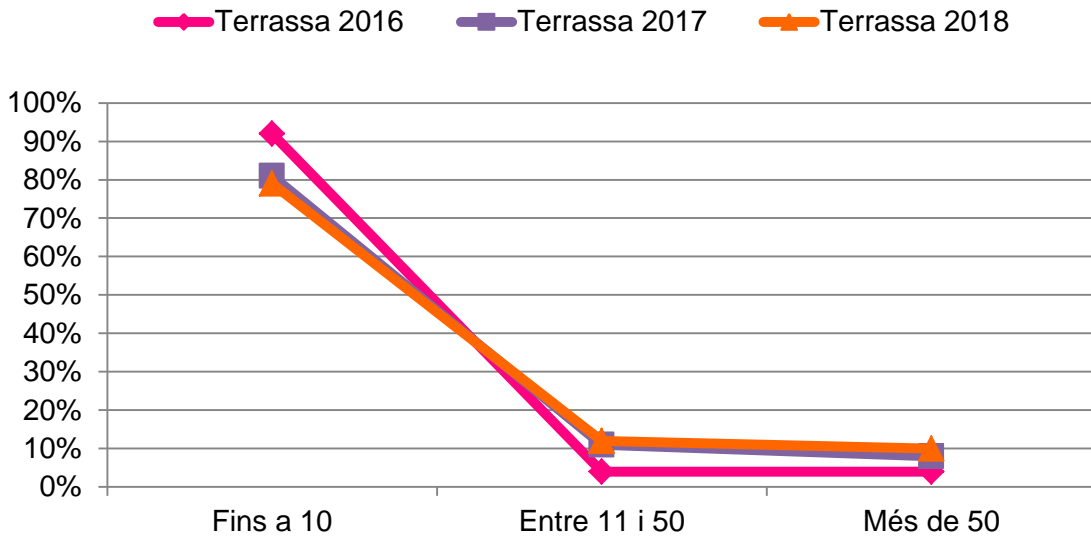
Les entitats que compten amb equips remunerats, ho fan en equips de petita dimensió. Gairebé 1 de cada 2 entitats tenen equips formats per entre 3 i 10 persones i el 31% són equips de només 1 o 2 persones. En conjunt sumen pràcticament 8 de cada 10 organitzacions amb equips remunerats i, per tant, entorn el 20% se situen en xifres en trams d'entre 3 i de 10 persones treballadores.

Gràfic 21 Entitats amb equips remunerats segons la grandària dels equips, en persones

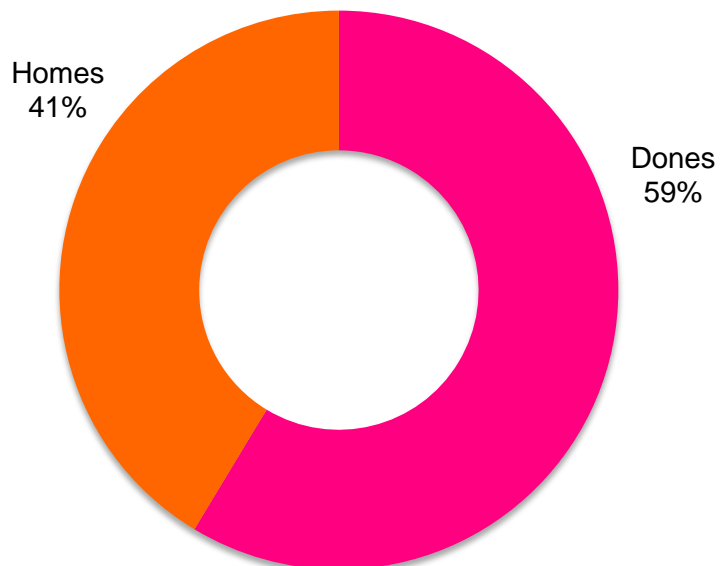
Les xifres d'evolució apunten a una tendència que es consolida en el temps tot i que amb petites variacions que semblen apuntar a un creixement sostingut cap a equips de dimensió més grans, sobretot entre les edicions 2016 i 2017, ja que entre el 2017 i 2018 les dades es mantenen estables.

Gràfic 22 Evolució de les entitats amb equips remunerats segons la grandària dels equips

Pel que fa a la presència de dones i homes en els equips remunerats, un any més es constata que les dones (59%) són més present que els homes (41%).

Gràfic 23 Percentatge de dones remunerades i homes remunerats

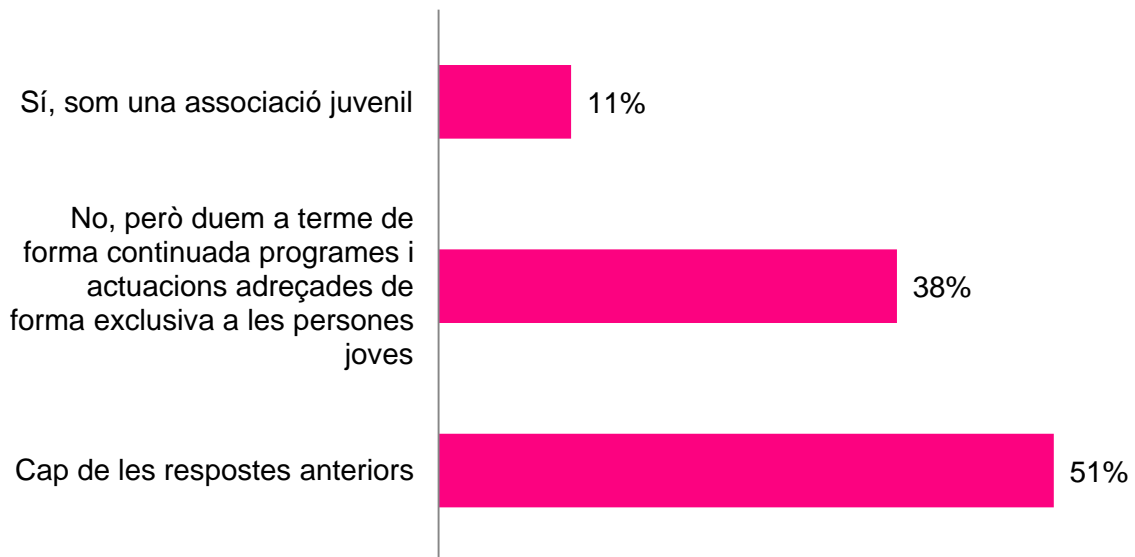

5.5. Representació de joves

El col·lectiu de joves és un grup d'edat especialment sensible per a les organitzacions no lucratives. Les generacions de joves són clau en el futur recorregut de les entitats i en el paper que tindran aquestes en la societat en les pròximes dècades. Segons dades del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, aproximadament el 15% del jovent (persones de fins a 30 anys) participa en alguna organització sense afany de lucre. Aquesta participació contribueix a la construcció d'un jovent social i políticament compromès i organitzat.

La participació pot dur-se des de les mateixes entitats juvenils o des d'altres organitzacions (no segmentades per edats). Per tal de conèixer com és la participació dels i les joves, El Panoràmic recull una pregunta d'acord amb la definició d'entitat juvenil aportada per la Direcció General de Joventut de la Generalitat de Catalunya. Aquesta es defineix per: una associació juvenil o una entitat que duu a terme programes per a joves de manera continuada. Els resultats apunten que el 49% de les entitats de Terrassa se situen sota aquesta definició.

Gràfic 24 Entitats formades per joves o amb programes estables adreçats a joves

6. El govern de les entitats

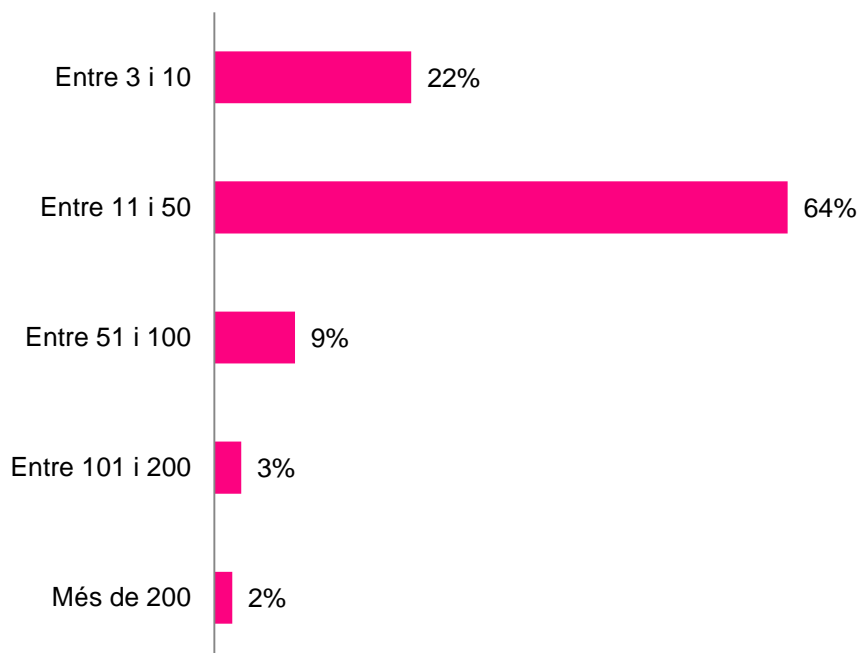

6.1. L'Assemblea

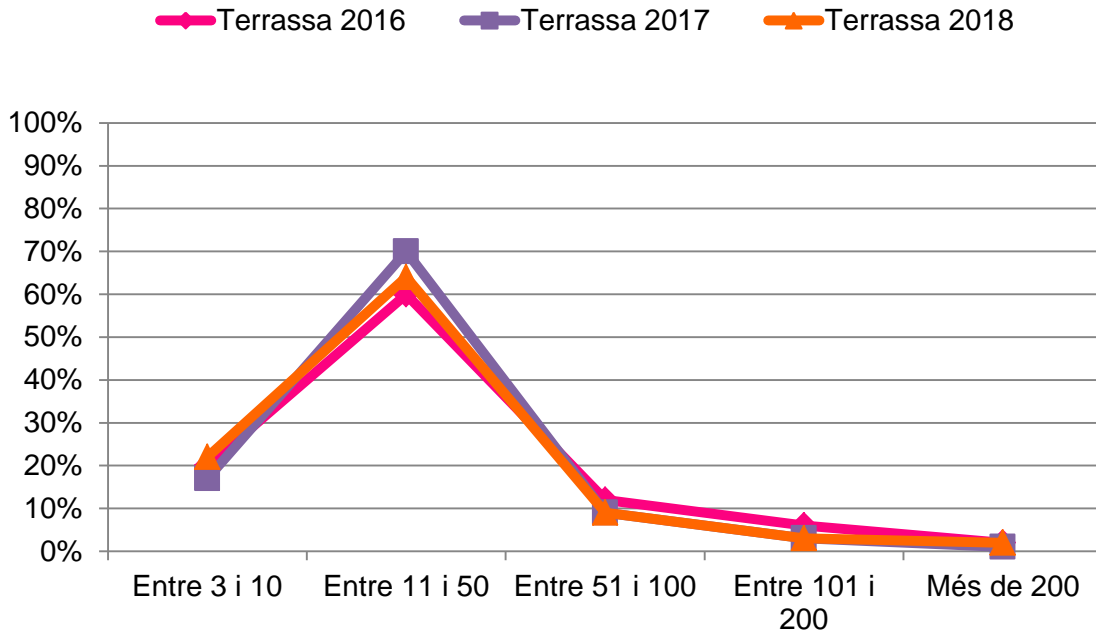
Les entitats no lucratives compten amb diferents òrgans de govern, i aquests varien en funció de la forma jurídica de les entitats i també de les característiques pròpies de cadascuna d'elles. Les associacions i cooperatives compten amb dos òrgans: l'assemblea que és el màxim òrgan sobirà i la junta directiva (o consell rector), sota qui es deleguen les decisions preses en l'assemblea, i sovint principal òrgan de govern en el dia a dia de les entitats. En el cas de les fundacions es compta amb un patronat com a òrgan de presa de decisions. Amb l'objectiu d'aportar dades sintètiques s'ha agrupat la informació de les assemblees per una banda i de juntes, patronats i consells per altra.

Seguint la línia d'anys precedents, pel que fa a la participació de les persones associades a l'assemblea s'observa una concentració en el tram d'11 a 50 persones, essent el més comú (64% del total). Les assemblees formades per no més de 10 persones representen el 22% del total, i aquelles que superen les 100 persones suposen el 14%.

Gràfic 25 Persones participants en la darrera assemblea

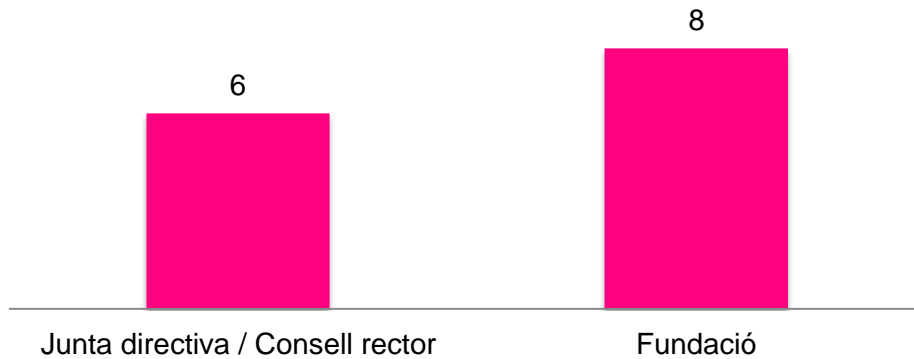
Gràfic 26 Evolució de persones participants en la darrera assemblea

6.2. Juntes, Patronats i Consells Rectors

Els òrgans de govern del dia a dia de l'entitat, tot i tenir responsabilitats anàlogues, poden variar en el nombre d'integrants, sobretot d'acord amb la forma jurídica de les entitats. Així, de mitjana, les juntes i els consells rectors estan formats per 6 membres, mentre que els patronats compten amb 8 persones.

Gràfic 27 Mitjana de membres que formen els òrgans de govern del dia a dia

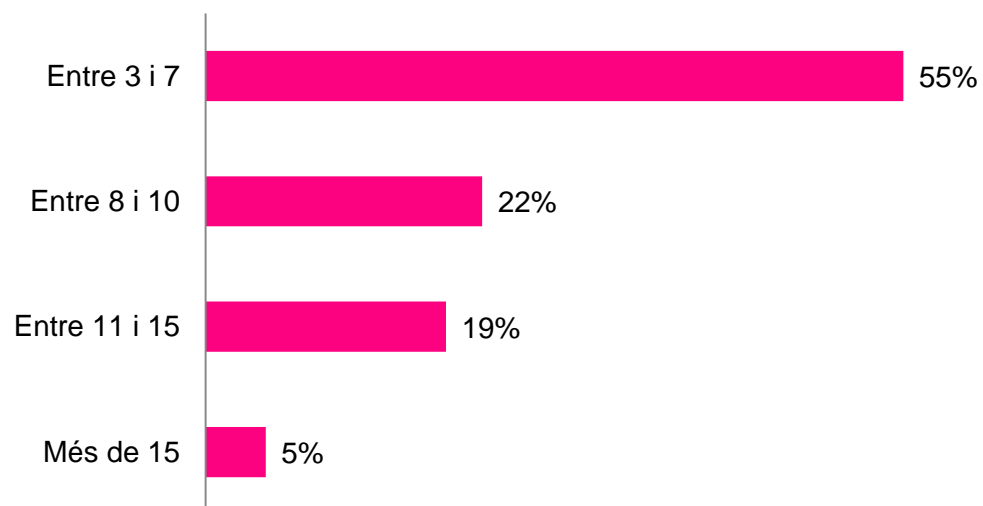

L'anàlisi per trams aporta una altra perspectiva de la composició d'aquests òrgans i que complementa aquestes mitjanes. L'anàlisi per trams mostra que més de la meitat d'entitats compten amb òrgans formats per menys de 8 persones. Donat que la majoria d'organitzacions de la ciutat tenen forma jurídica d'associació, sembla raonable que les dades es concentren en aquest tram. D'altra banda, el 22% de les organitzacions compten amb entre 8 i 10 persones en el seu òrgan i el 19% amb entre 11 i 15.

En darrer terme hi ha un 5% d'organitzacions amb més de 15 persones. En aquests casos, d'acord amb el coneixement previ de l'Observatori del Tercer Sector, probablement les dades apunten a entitats de recent creació i/o de petita dimensió, on assemblea i juntes no són espais clarament diferenciats.

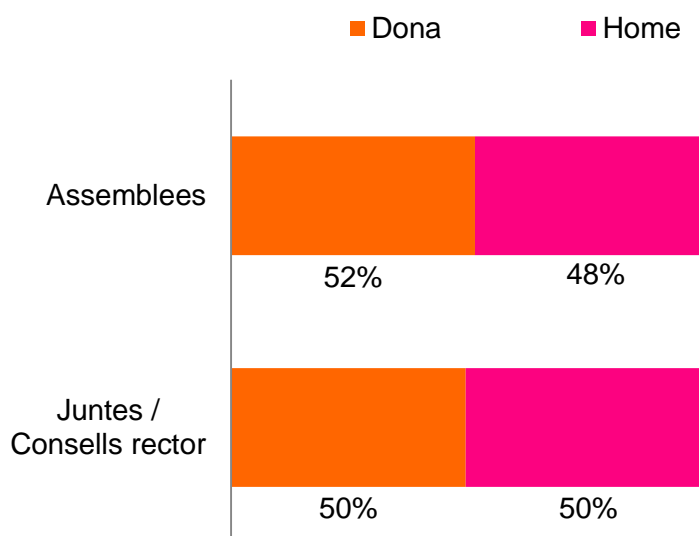
Gràfic 28 Composició en nombre de persones per trams de juntes, consell

6.3. L'equitat a les entitats

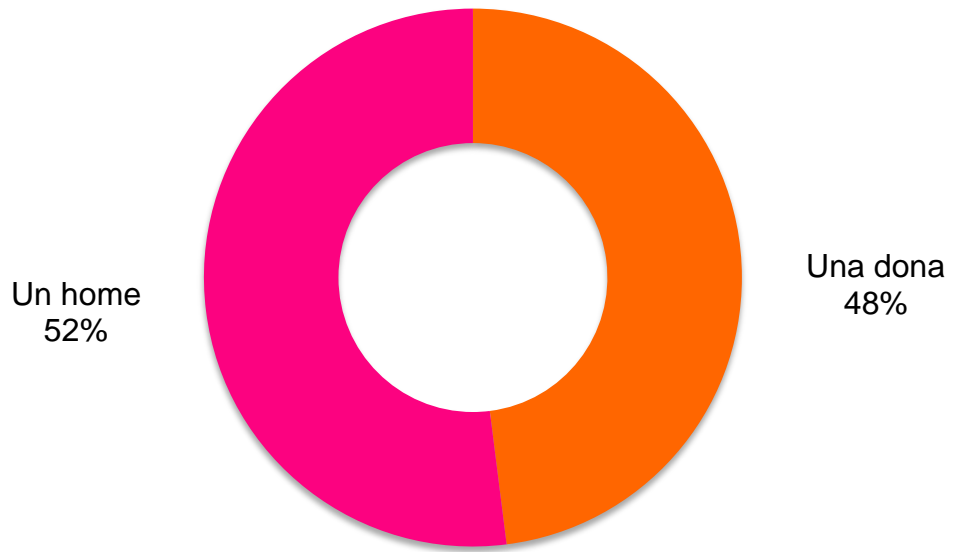
La participació de dones i homes en els diferents espais de decisió es pot considerar equilibrada, tendència que ha anat en augment en els darrers anys, tant pel que fa a les bases com els òrgans de presa de decisió. Val a dir que les xifres del padró indiquen que el 49% de la població terrassenca són homes i el 51% són dones i, per tant, sota un criteri de representació poblacional les dades estan força alineades. Pel que fa a l'assemblea el 52% són dones i el 48% homes, per la junta directiva i consell rector, el 50% són dones i el 50% homes.

Gràfic 30 Persones implicades en òrgans de govern per sexe

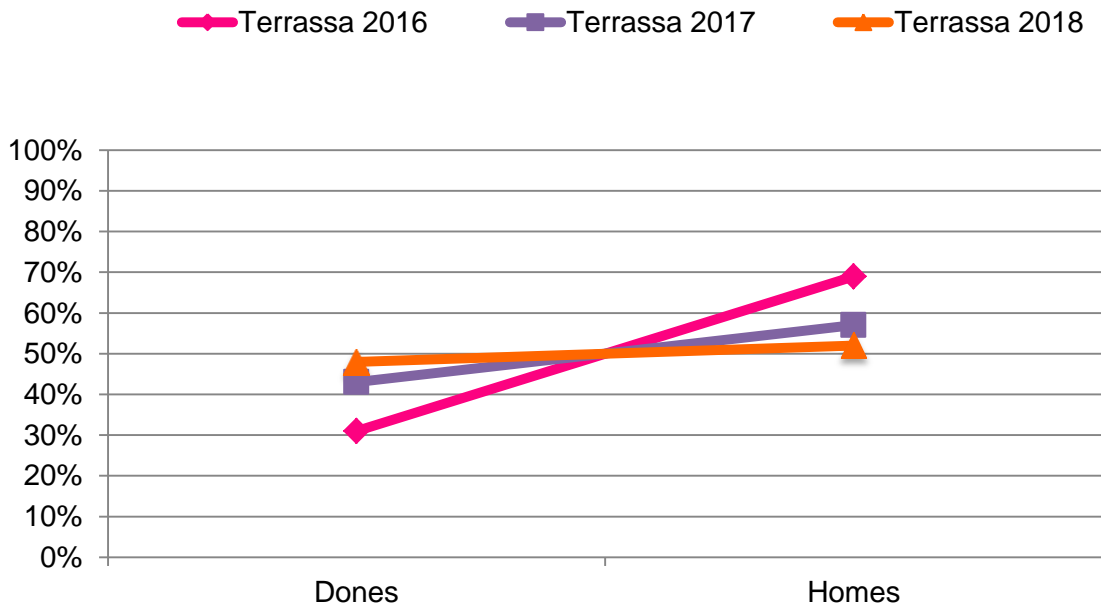

En el cas de la presidència de les entitats, s'observa també que la presència femenina ha crescut fins a pràcticament equiparar-se: el 48% són dones i el 52% homes. Aquest fenomen s'ha replicat en altres indrets i pot tenir la seva explicació en la recent incorporació d'una agenda feminista en els àmbits polític i social, arran de les manifestacions del 8M.

Gràfic 29 Càrrec de presidència

Gràfic 30 Evolució en el càrrec de presidència

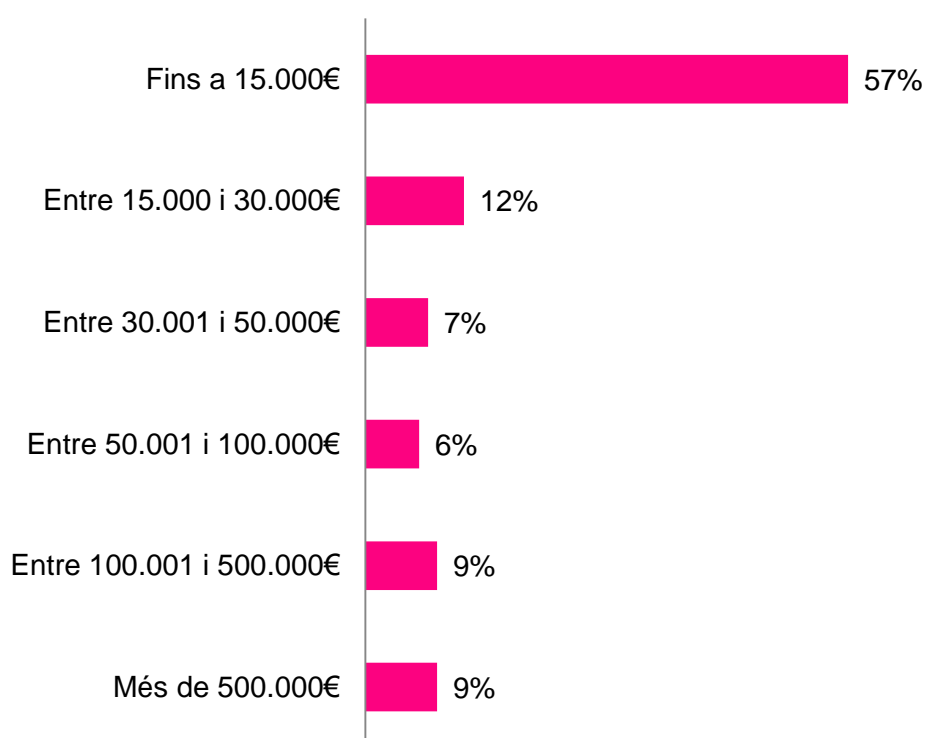
7. La dimensió econòmica

7.1. Volum econòmic

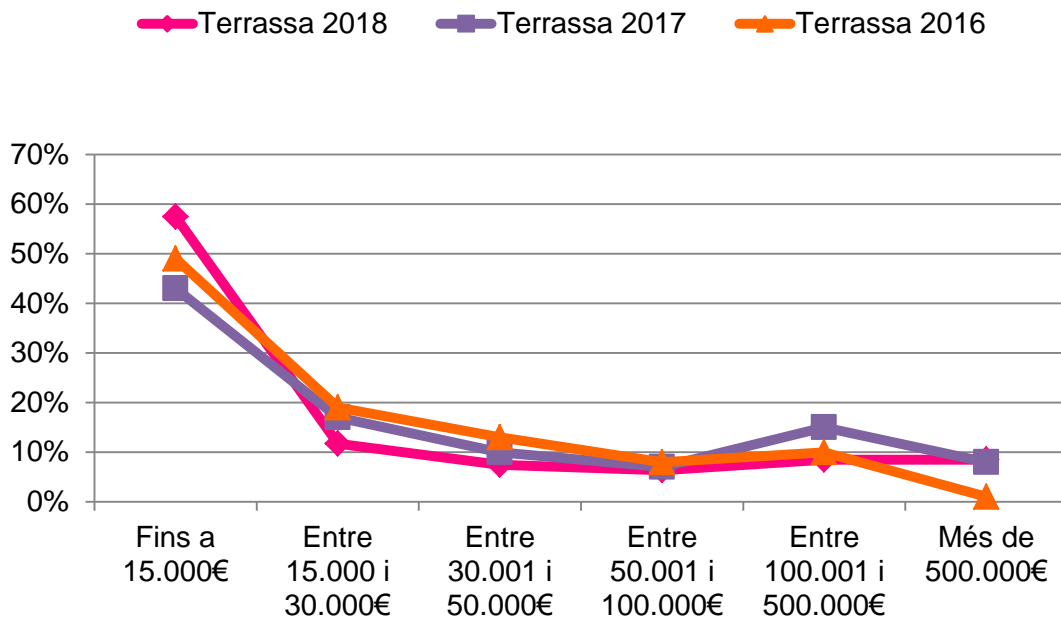
Els recursos econòmics són necessaris per dur a terme les activitats i projectes, malgrat que en termes generals les organitzacions compten amb un volum econòmic reduït, tal com s'ha pogut constatar any rere any. El 2017 (any de referència d'El Panoràmic 2018) el 57% de les entitats no superaven els 15 mil euros d'ingressos anuals. En el mateix període, el 25% de les entitats va comptar amb uns ingressos d'entre 15.000 i 100.000 euros i el 18% uns ingressos superiors als 100.000 euros.

Gràfic 31 Ingressos anuals de les entitats

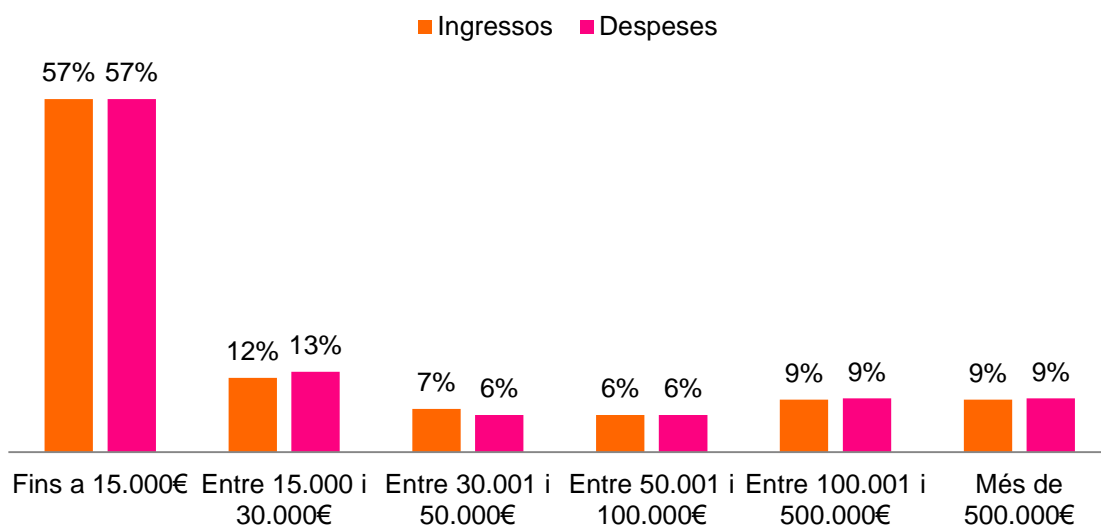
Les dades d'evolució mostren una tendència concordant al llarg de les tres edicions d'El Panoràmic, tot i que amb petites fluctuacions que es donen sobretot a la part de baixa. És a dir, en volums que no superen els 15 mil euros anuals són els més canviants, probablement perquè aquest tram és el més exposat davant imprevistos, l'arribada d'una subvenció, etc.

Gràfic 32 Comparativa ingressos reals de les entitats de Terrassa per trams 2016, 2017 i 2018

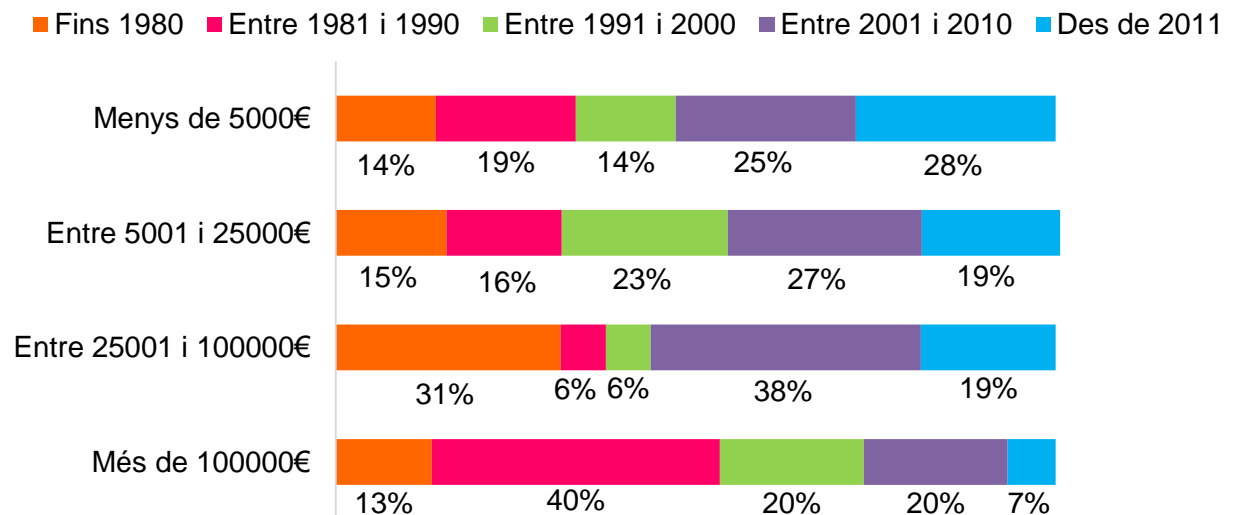
La comparativa dels ingressos i les despeses apunta, un any més, que les entitats terrassenques equilibren l'entrada i sortida de diners. L'únic canvi entre ambdues xifres es dona en un punt positiu al tram que va dels 15 mil als 30 mil euros anuals, i que es tradueix en un punt negatiu per al tram de 50 mil a 100 mil euros anuals.

Gràfic 32 Ingressos i despeses reals de les entitats de Terrassa per trams

L'any de constitució és un factor que es relaciona amb el nivell d'ingressos de les entitats. A priori, les entitats amb més trajectòries acostumen a tenir més volum, tant econòmic com de persones. De fet, aquesta és la tendència general i es fa especialment palesa per a les entitats de més recent creació, les quals es concentren sobretot en volums econòmics que no superen els 5 mil euros anuals d'ingressos. Però a la vegada, és necessari apuntar al creixement de determinats àmbits d'activitat en períodes concrets de la recent història. Així per exemple, l'Estat del benestar va desenvolupar-se al nostre entorn a la dècada dels anys 80, i aquest va anar de la mà d'entitats d'acció social, moltes d'elles nascudes en aquella dècada. La prestació de serveis orientats a l'atenció de persones (i en molt casos vinculats a la cartera de serveis) relaciona aquestes entitats amb volums econòmics sovint per sobre dels 100 mil euros anuals.

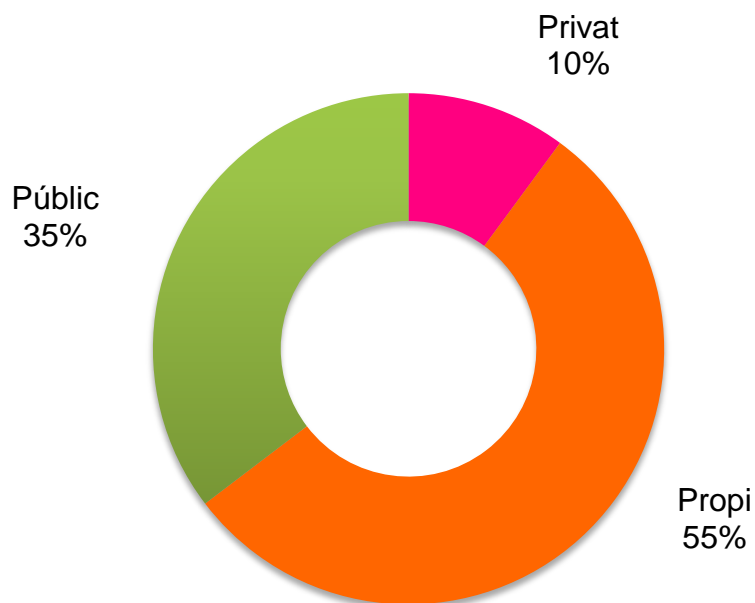
Gràfic 33 Relació entre any de constitució de l'entitat i volum econòmic

7.2. Fonts de finançament

Pel que fa a la procedència dels recursos, un any més es posa de manifest que la cerca de recursos propis predomina per sobre d'altres fonts. Les fonts pròpies (com la quota d'associat/da, la prestació de serveis i les activitats per recaptar fonts) representa el 55% del total del pressupost, les públiques (com les subvencions de les administracions) el 35% i les privades (com les donacions individuals, d'empreses i de fundacions privades) el 10%. Cal apuntar que aquesta distribució de fonts no és homogènia entre les entitats del municipi, hi ha qui té més pes de recursos propis i qui depèn econòmicament de les subvencions.

Gràfic 34 Fonts de finançament

“El nostre finançament es basa principalment en les quotes dels socis. Puntualment sol·licitem subvencions a l’Ajuntament per a projectes específics”

Extret de les preguntes obertes

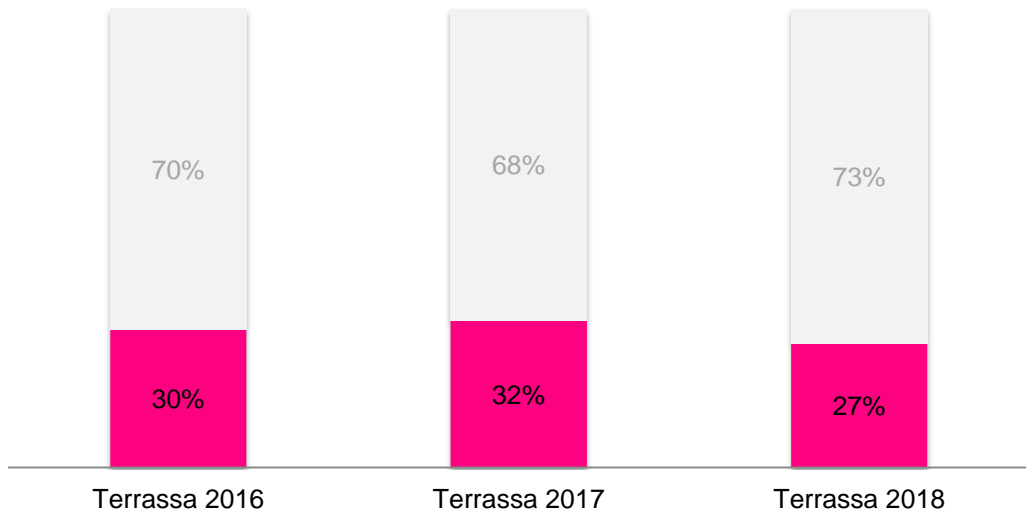
“Estem en precari i l’únic que hem rebut és una subvenció de l’Ajuntament i altra de la federació”

Extret de les preguntes obertes

Més enllà de les fonts monetàries, les entitats poden rebre aportacions en espècie, com ara béns i serveis, i de fet entorn 3 de cada 10 entitats de Terrassa afirmen rebre aquest tipus d'aportacions. La tendència en aquestes tres edicions apunten a petites fluctuacions però a xifres força estables en el temps.

Gràfic 35 Més enllà del finançament econòmic, la vostra entitat rep aportacions en espècie (no monetàries) com béns o serveis?

8. Els espais

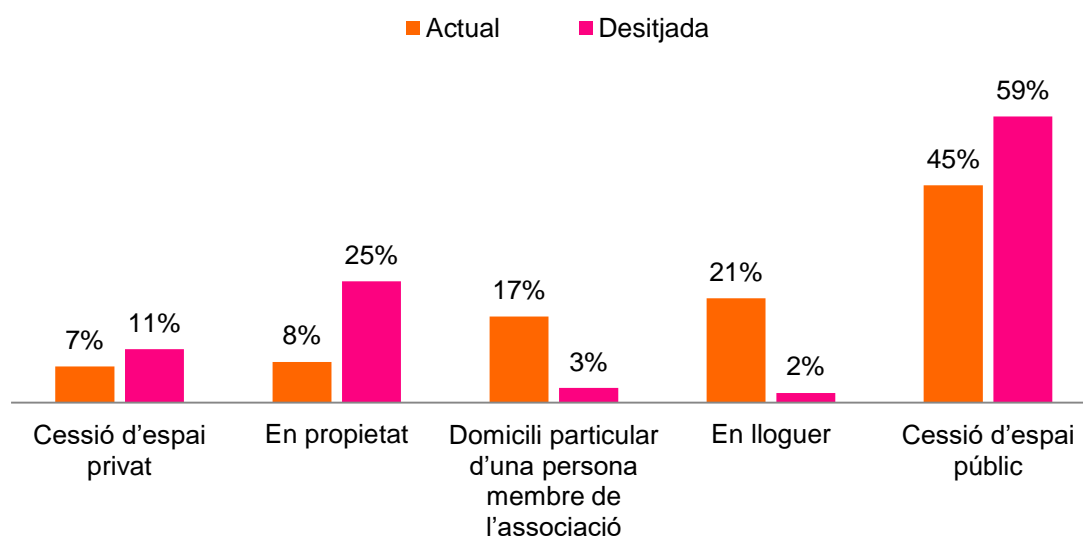

8.1. Les seus

Els espais i equipaments són un dels recursos fonamentals de les entitats, necessaris per al desenvolupament d'activitats, per donar visibilitat a la tasca que es realitza i per fomentar la relació amb altres entitats i la ciutadania en el seu conjunt. Segons les dades extretes d'El Panoràmic aproximadament 1 de cada 2 entitats tenen la seu en una cessió d'espai públic. En segon lloc i amb certa distància, les entitats tenen la seu en un espai llogat (21%), i en un tercer lloc, en un domicili particular d'una persona membre de l'associació (18%).

La situació a la qual aspiren les entitats envers els espais difereix, encara que l'espai públic cedit sigui la situació actual i a la vegada l'opció més desitjada, les diferències més rellevants es troben en la propietat, el lloguer i el domicili particular, seguint la tendència que s'ha anat donant en edicions precedents.

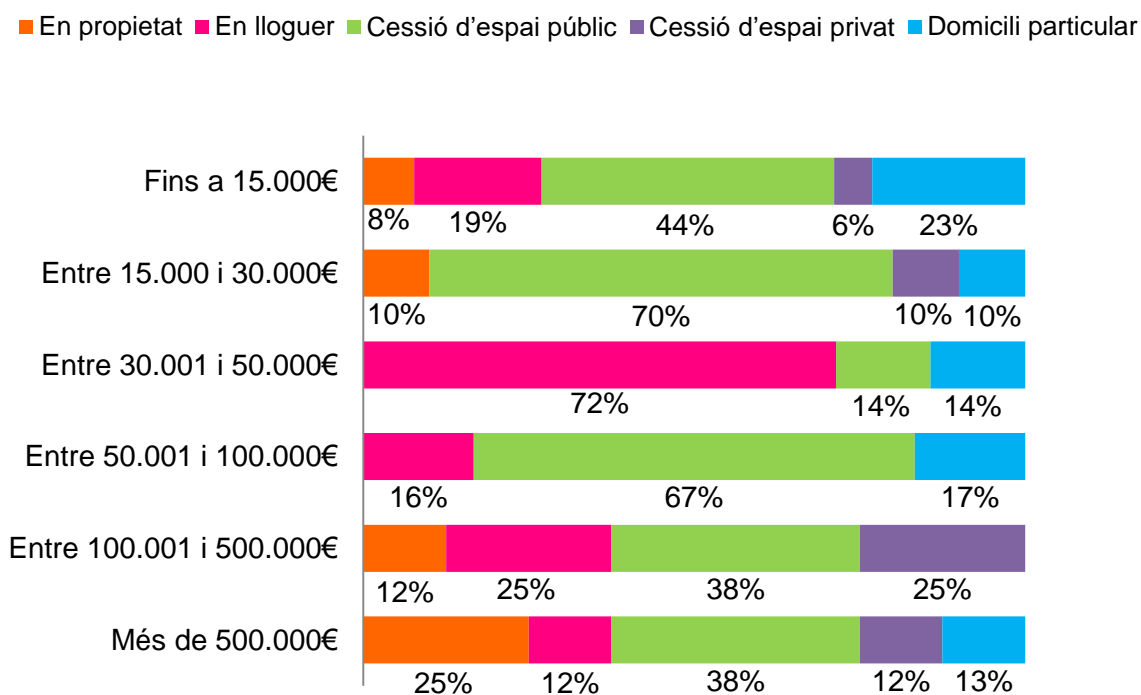
Gràfic 36 Comparativa entre la situació de la seu actual i desitjada a Terrassa

Un aspecte que es relaciona amb la situació actual de la seu és el volum econòmic de les entitats. L'anàlisi creuada posa sobre la taula alguns aspectes que, tot i semblar lògics, no s'han de menysprear. A tall d'exemple, les organitzacions amb ingressos més elevats tenen més espais en propietat que la resta, però a partir dels 100 mil euros de pressupost anual també és significativa la cessió d'espais privada. El domicili particular, per la seva banda, és especial present en entitats amb volum econòmic de fins a 15 mil euros i el lloguer per a entitats d'entre 30 mil i 50 mil euros. Aquesta

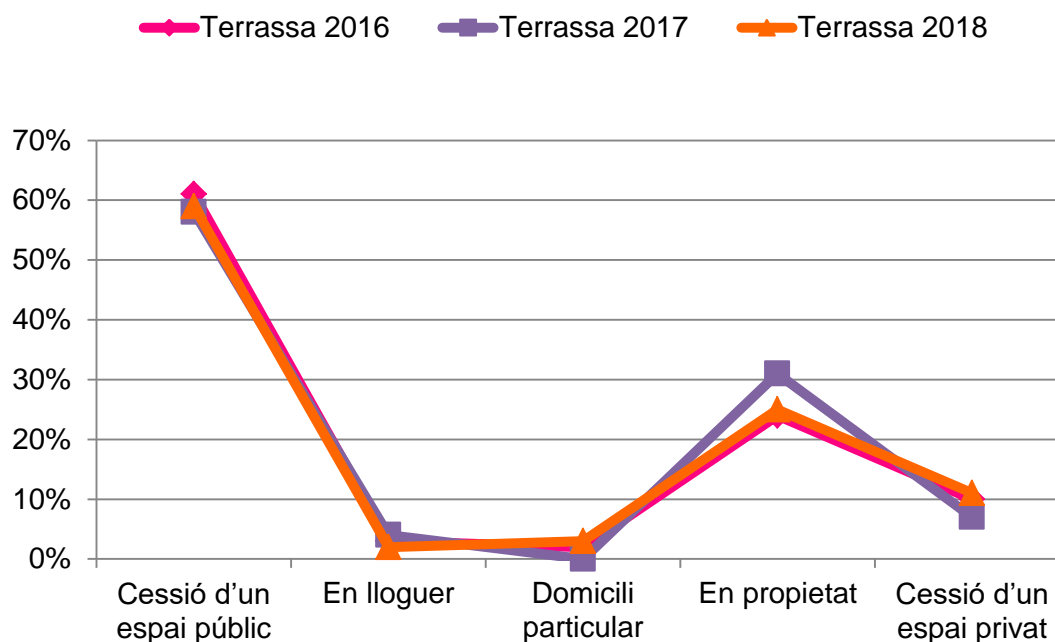
franja mostra de fet una tendència diferent respecte dels trams adjacents, ja que per volums per sota i per sobre el més habitual és la cessió d'espai públic.

Gràfic 37 Relació entre els ingressos econòmics i la situació actual de la seu

Comparant amb les edicions precedents d'El Panoràmic, les preferències pel que fa a les seus de les organitzacions no presenta diferències destacades. De fet, les dades d'evolució són pràcticament idèntiques. La cessió d'espai públic té un especial protagonisme, amb el 60% d'entitats que prefereixen aquesta opció. La propietat de la seu és, tot i que amb distància, la segona opció més valorada. Entre el 25% i 30% de les entitats, depenent de l'edició d'El Panoràmic, optarien per aquesta opció. La cessió d'un espai privat és la tercera opció, situada entorn el 8%-10% de les entitats amb aquesta preferència. En darrer terme, situacions com el lloguer o la seu en el domicili particular d'un membre de l'entitat són residuals.

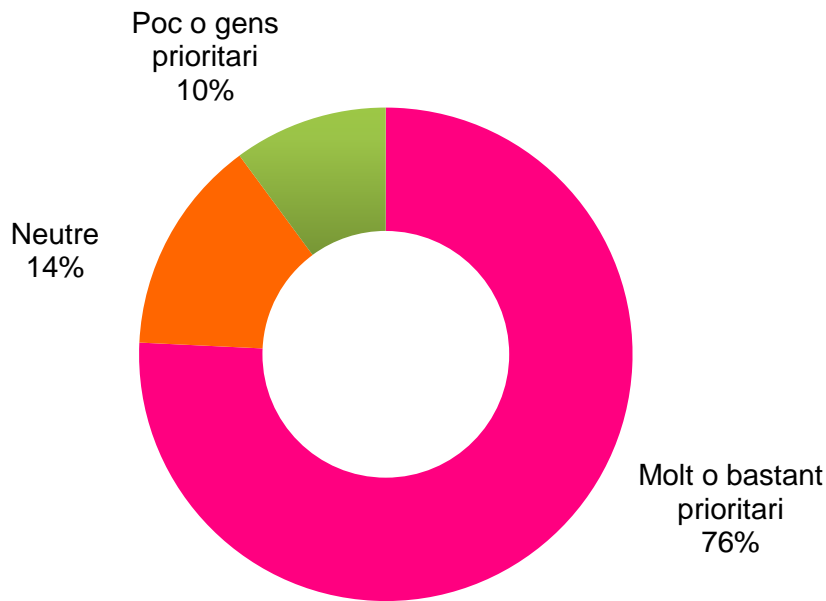
Gràfic 38 Evolució de la situació desitjada de la seu de l'entitat

8.2. Demanda d'espais

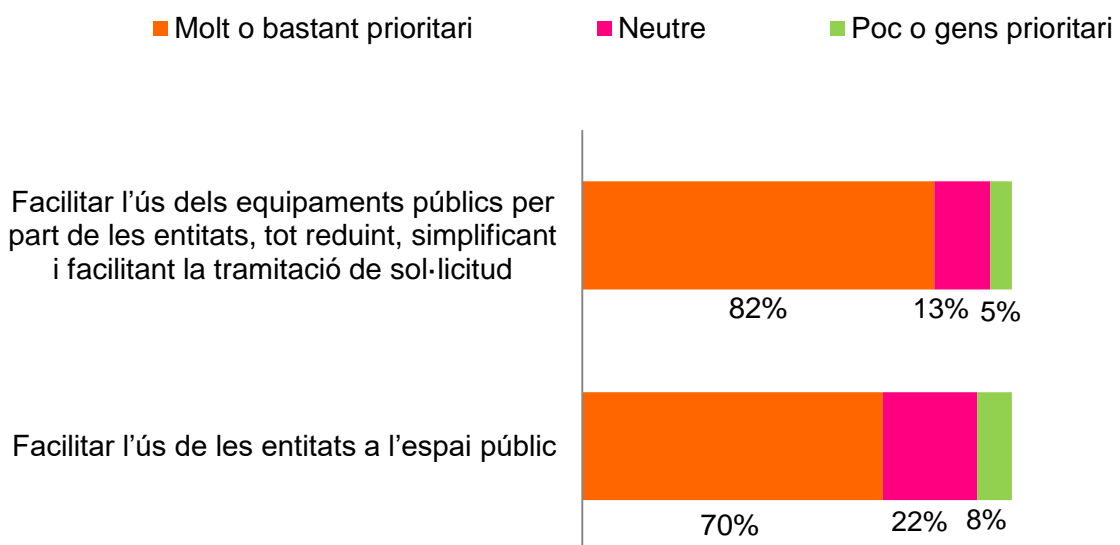
Entre els reptes que s'han identificat en aquesta edició d'El Panoràmic, apareix de forma explícita la demanda d'espais (per a més informació vegeu el capítol 9 d'aquest informe). Aquesta demanda es realitza des de dues aproximacions pel que fa a la necessitat d'espais. D'una banda, per al desenvolupament de les activitats de les entitats, i per tant en la línia de les dades aquí exposades. En analitzar les dades amb detall, s'observa que 3 de cada 4 entitats considera que s'hi hauria d'habilitar més espais per a les entitats en el municipi.

Gràfic 39 Considereu que hauria de ser una prioritat de l'Administració local habilitar espais per a les entitats, ja sigui com a seu social o per a la realització d'activitats

En segon lloc, es considera que s'hauria de facilitar la gestió i els tràmits per a la cessió dels espais públics i promoure l'ús dels espais oberts. Ambdues opcions han estat altament valorades, 8 de cada 10 entitats i 7 de cada 10, respectivament, entitats així ho ha expressat.

Gràfic 40 Considereu que hauria de ser una prioritat de l'Administració local facilitar l'ús dels equipaments públics per part de les entitats / Facilitar l'ús de les entitats a l'espai públic

9. Reptes del món no lucratiu de Terrassa

Les dades que s'han anat aportant al llarg d'aquest informe dibuixen la realitat del sector no lucratiu del municipi de Terrassa, i apunten alguns reptes per si mateixes. Però, a més a més, amb l'objectiu de recollir en primera persona les preocupacions del dia a dia de les entitats, es compta amb indicadors sobre la percepció que tenen respecte de temes que habitualment són presents en les seves agendes o motiu de preocupació.

A tall d'exemple, l'ampliació de la base social, és a dir, les persones que participen i donen suport a les entitats, ja siguin com a persones sòcies, col·laboradores, destinatàries, etc. és un repte recurrent entre les organitzacions en el conjunt de Catalunya. De fet, aquesta qüestió ha estat la principal prioritat recollida en totes les edicions d'El Panoràmic.

Sembla oportú preguntar-se quin grau de preocupació suscita l'ampliació de la base social entre les entitats, així com d'altres temes vinculats amb els espais, el finançament i l'organització interna. Els resultats apunten que, alienadament amb el conjunt de Catalunya, l'ampliació de la base social és un repte força considerat. El 40% de les entitats de Terrassa afirmen que és molt prioritari i el 28% bastant prioritari, que en suma representa el 68% de les organitzacions.

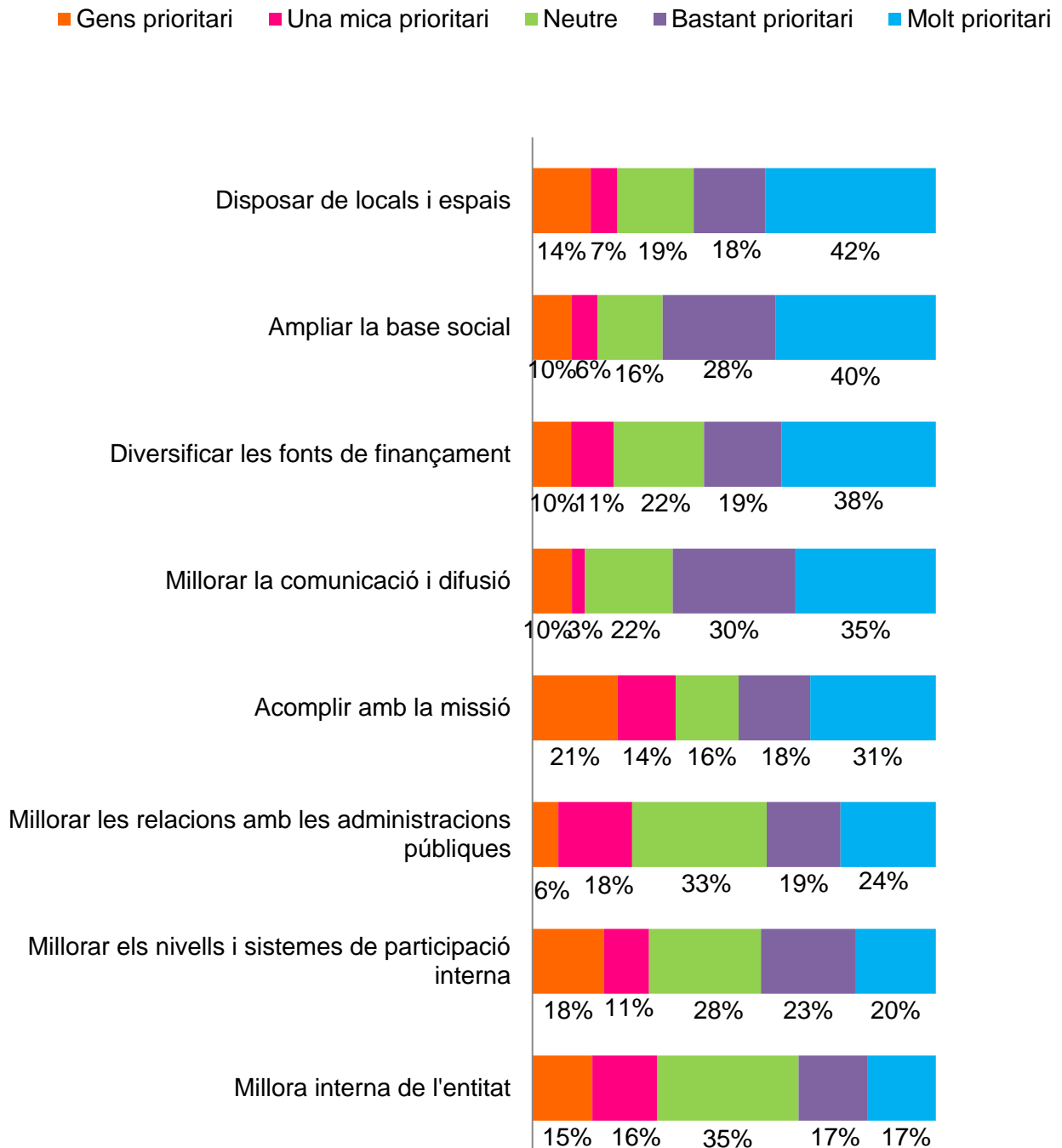
Però en paral·lel a aquest s'ha expressat un altre repte que té a veure amb els espais. El 42% de les organitzacions terrassenques ho considera molt prioritari i el 18% bastant prioritari. En tercer lloc se situa la diversificació del finançament com a prioritat, essent molt prioritària pel 38% de les entitats participants i bastant prioritària pel 19%.

Per sota d'aquests temes, hi ha un repte més que també ha estat força valorat. Es tracta de la millora de la comunicació i la difusió. Es pot establir una vinculació amb l'ampliació de la base social, ja que la comunicació juga un paper clau en donar-se a conèixer i atraure noves persones.

Altres qüestions recollides en l'enquesta d'El Panoràmic han estat prioritzades en menor mesura i probablement es tracta de qüestions que ja estan essent considerades per les entitats i, per tant, no es plantegen de manera tan clara en clau de reptes. Entre aquestes qüestions es troba l'assoliment dels objectius missionals, la relació amb les administracions i la millora dels sistemes de participació interna així com la millora interna en general. El fet de comptar amb aquests elements ja assolits situa a les entitats en un bon punt de partida per entomar precisament aquells que són realment els que els hi preocupen.

Gràfic 37 Quines considereu que són els principals reptes de la vostra entitat? Valora cada una de les següents propostes segons el grau de prioritat per a la vostra entitat

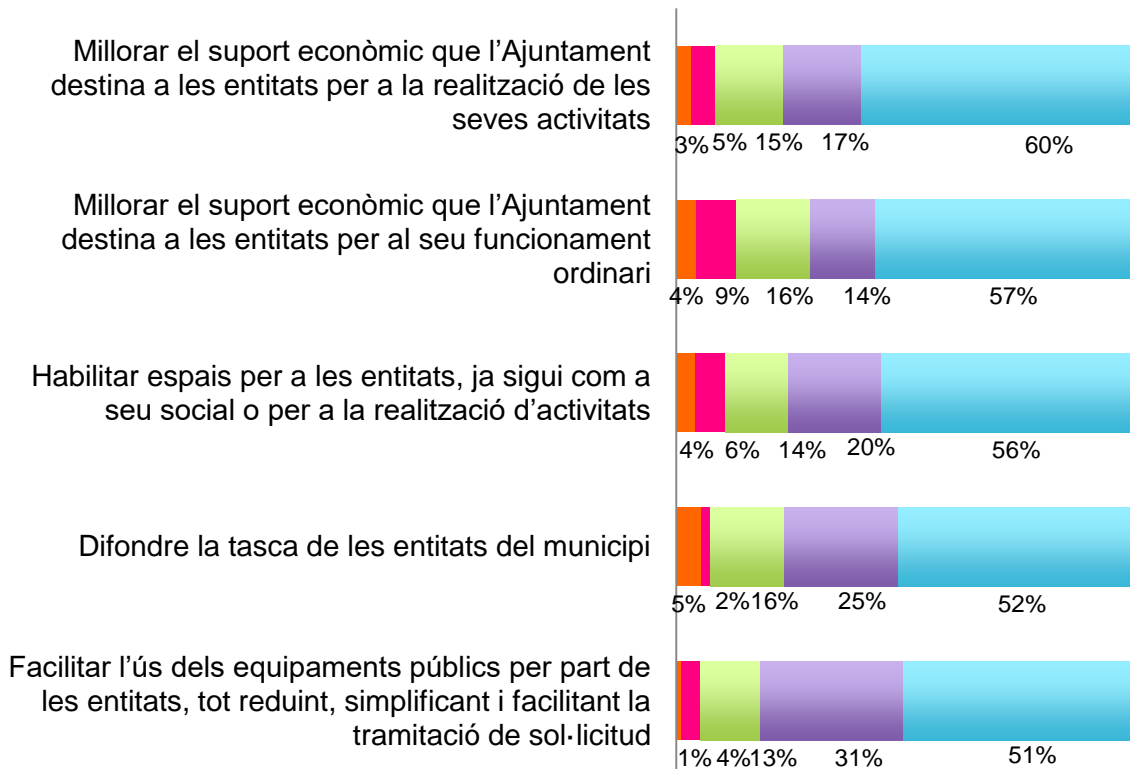

En un any electoral com ha estat el 2018, El Panoràmic ha volgut també copsar l'opinió de les entitats respecte de les seves relacions amb l'administració local des d'una perspectiva de foment del sector. És a dir, quina visió tenen les entitats sobre el rol de les administracions per fomentar i facilitar una societat civil organitzada en el municipi? D'entre una àmplia bateria de temes concrets, les entitats terrassenques

semblen concentrar les seves demandes en tres eixos: finançament econòmic, disponibilitat d'espais i comunicació de la tasca de les entitats. Els ítems vinculats amb aquestes qüestions són els que superen el 50% la prioritat més alta.

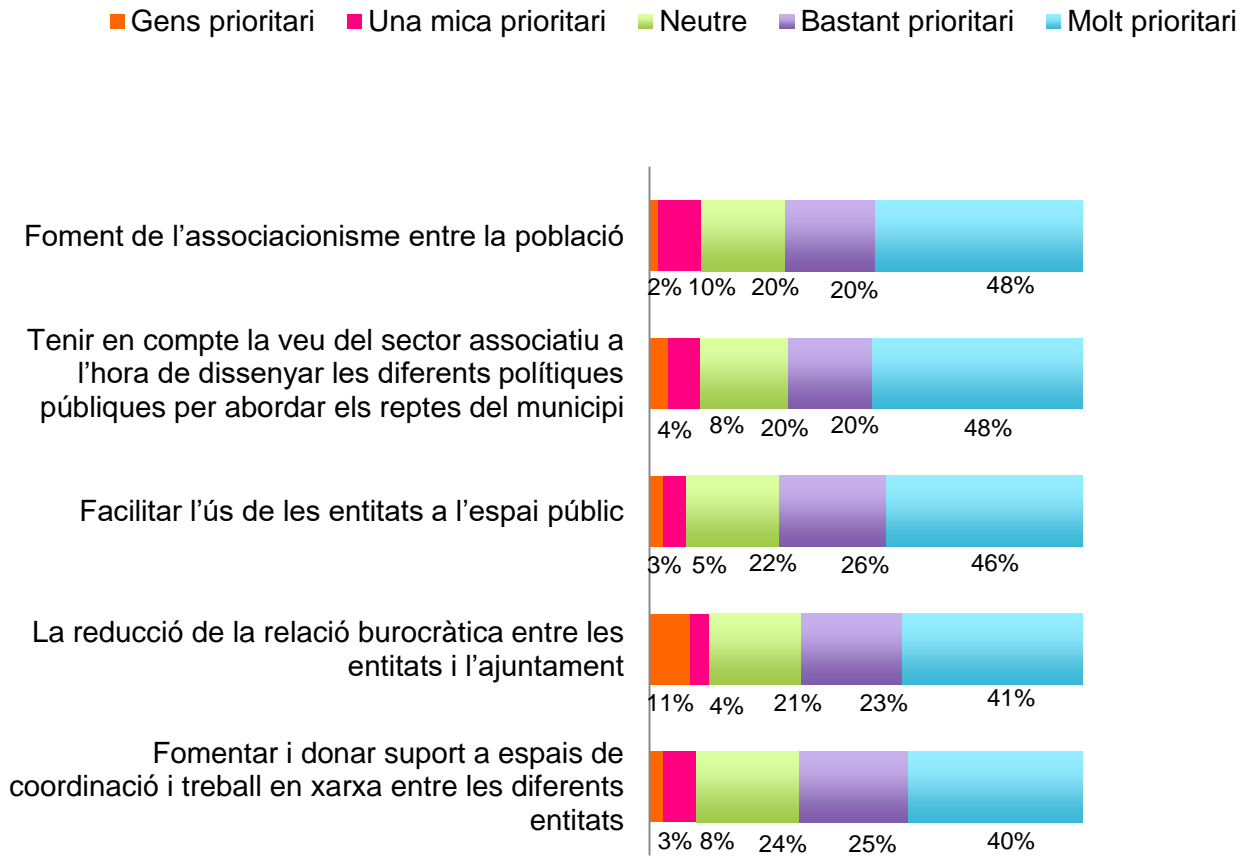
Gràfic 41 Quines considereu que són les prioritats que l'administració pública local hauria d'entomar per a millorar les polítiques de foment i suport a l'associacionisme en el vostre municipi? (Enunciats que superen el 50% de 'molt prioritari')

■ Gens prioritari ■ Una mica prioritari ■ Neutre ■ Bastant prioritari ■ Molt prioritari

Per sota d'aquests aspectes s'hi troben d'altres més generals, els quals no tenen un format de demanda expressa, sinó de conceptualització del sector en el municipi. A tall d'exemple, es recullen aspectes com comptar amb les entitats per al disseny de polítiques locals, facilitar l'ús de l'espai públic o el foment del treball en xarxa. Es tracta de qüestions no finalistes però que poden contribuir de manera directa sobre les entitats i el seu rol en el municipi.

Gràfic 42 Quines considereu que són les prioritats que l'administració pública local hauria d'entomar per a millorar les polítiques de foment i suport a l'associacionisme en el vostre municipi? (Enunciats que es troben entre el 40% i el 50% en 'molt prioritari')

Annexos

Annex I: Fitxa tècnica

Tipus d'estudi

Quantitatiu

Àmbit

Catalunya

Univers

Organitzacions sense afany de lucre, d'iniciativa privada, entitats i col·lectius sense forma jurídica

Dimensió de la mostra

113 respostes vàlides

Calendari de treball de camp

De setembre a desembre de 2018.

Recollida d'informació

Aplicació professional per a la recollida de respostes a través de qüestionari online amb preguntes tancades, obertes i semiobertes. També qüestionari en plantilla de documents i qüestionari breu

Tractament de les dades

Depuració de dades, càlcul i recodificació de variables

Anàlisi

Estadística descriptiva -amb remostreig per bootstrap-, estadística no paramètrica i tècniques de mostreig

Dades de referència

L'any de referència és 2017 donat que és el darrer any tancat en el moment d'iniciar el treball de camp

Annex II: Entitats impulsores

El Consell d'Associacions de Barcelona és la plataforma d'associacions de la ciutat de Barcelona. La seva missió és treballar per al desenvolupament de l'associacionisme i dels seus valors a Barcelona tot construint un espai de participació, vertebració –territorial i sectorial– i d'interlocució d'organitzacions interessades en l'associacionisme. El CAB ha estat l'impulsor dels dos congressos d'associacionisme celebrats a la ciutat.

L'Observatori del Tercer Sector és un centre de recerca especialitzat en el tercer sector, independent i sense ànim de lucre, que té per objectiu aprofundir i incrementar el coneixement d'aquest sector i treballar per a la millora del funcionament de les organitzacions no lucratives. L'OTS ha realitzat estudis de referència que han contribuït a la millora del tercer sector i a donar visibilitat social.

La Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia és una entitat sense afany de lucre que treballa en els àmbits de la joventut, l'educació, la participació democràtica, la ciutadania i les polítiques públiques en general. Genera coneixement des de la investigació social aplicada, aportant propostes estratègiques i assessoraments a les administracions públiques i a les entitats.

La Fundació Pere Tarrés, amb més de 50 anys d'existència, és una organització no lucrativa d'acció social i educativa, dedicada a la promoció de l'educació en el temps lliure, el voluntariat, la millora de la intervenció social i l'enfortiment del teixit associatiu. Amb el temps la seva acció s'ha ampliat a altres àmbits de l'acció social com ara la formació, la recerca i la gestió.

L'Obra Social “la Caixa” té per missió contribuir al progrés de les persones i la societat amb especial incidència en els col·lectius més vulnerables, ja sigui a través de programes propis, aliances estratègiques o col·laboracions, mitjançant actuacions eficients, innovadores, avaluable i susceptibles de ser transferides a altres entitats.

Organització

El Panoràmic es desenvolupa des del treball compartit entre diferents associacions i institucions, coordinat per un Equip Tècnic, format per persones del territori que s'encarreguen de fer possible el procés participatiu des de la proximitat.

A més, compta amb dos òrgans, el Comitè Executiu, encarregat de la supervisió del projecte i de la seva visió estratègica, i la Comissió Tècnica, encarregada de dur a terme el projecte i prendre les decisions operatives. La composició de l'equip en l'edició del 2018 de Terrassa es detalla a continuació.

Treball de camp:

Responsable en el territori: Inmaculada Muñoz i José Luis Linuesa -Ajuntament de Terrassa-
Tècniques: Lourdes Morera -Ajuntament de Terrassa- i Cintia Guerrero –Observatori del Tercer Sector-

Depuració i anàlisi dades:

Montse Fernández i Cintia Guerrero –Observatori del Tercer Sector-

Redacció:

Montse Fernández i Cintia Guerrero –Observatori del Tercer Sector-

Agraïments

Aquest estudi no hauria estat possible sense la col·laboració de les entitats del tercer sector i de la societat civil terrassenques, les quals han participat en El Panoràmic aportant informació essencial per conèixer com és el seu dia a dia i fer per tercer any consecutiu un informe transversal sobre la realitat associativa al municipi.

Gràcies a tothom!